

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Andrásy-út 9.
--	---	---

Tartalom. A telekkönyvi állapot rendezése a hagyatéki eljárásban.
— A közzérendelet tanuinak írástudása a kir. Curia 1909. évi május 18-án 939. sz. a. hozott elvi jelentőségű határozata szerint.
— Felsőbirósági határozatok. — Lapszemle. — Közlemények.

A telekkönyvi állapot rendezése a hagyatéki eljárásban.

I. Okirat vagy külön jegyzőkönyv alapján.

Ha a hagyatékhöz tartozó ingatlan a telekkönyvben nem az örökhagyó tulajdonául van bejegyezve: a tárgyalást vezető kir. közjegyző igyekezzék kieszközölni, hogy a telekkönyvi tulajdonos az ingatlannak az örökhagyóra történt átháramlásáról telekkönyvi bejegyzésre alkalmas *okiratot* állítson ki, vagy hogy a telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okiratot pótló megállapodás és nyilatkozat a tárgyalást vezető közjegyző által felveendő *külön jegyzőkönyvbe* foglaltassék s a telekkönyvi tulajdonos szabályszerű aláírásával vagy kézjegyével elláttassék. (T. 67. §.)

Hogy tehát a hagyaték tárgyaló közjegyző ezt megtehesse, a hagyaték tárgyalásra be kell idéznie a telekkönyvi tulajdonost, akinek a nevén az örökhagyó hagyatékához tartozó és már a leltárban ilyenek fölvetett és jelzett ingatlan a telekkönyvben áll; mert ha már a hagyatéki leltárhoz csatolva van az örökhagyó tulajdonjogának bekebelezésére alkalmas okirat, akkor a telekkönyvi tulajdonos beidézése nem szükséges; — ellenben beidézendő a telekkönyvi tulajdonos az esetben, ha a leltárhoz csatolt átruházási

okirat alkalmatlan a tulajdonjog bekebelezésére, avagy csak előjegyzésre alkalmas, vagy erre is alkalmatlan; mert akkor a bekebelezésnek hiányzó kellékei vagy okirattal, vagy külön jegyzőkönyvvel pótolhatók; — ha pedig a mondott okirat a leltárhoz nincs mellékelve, akkor a telekkönyvi tulajdonos avégből idézendő meg, hogy amennyiben még nem állított ki oly okiratot, akkor a tárgyaló közjegyző állítson ki olyat, vagy vegyen föl vele külön jegyzőkönyvet. Ha az idézés következtében megjelent örökös vagy hagyományos a tárgyalásra hozza magával az okiratot, akkor az, amennyiben tulajdonjogi bekebelezésre előirt kellékekkel bír, a jegyzőkönyvhöz melléklendő és ott terjesztendő elő a kérelem, hogy annak alapján a tulajdonjog az örökhagyó telekkönyvön kívüli tulajdonjogának kitüntetése mellett, az örökös vagy hagyományos javára bekebeleztessek.

Az, hogy okirat vagy külön jegyzőkönyv állíttassék-e ki? a felek tetszésétől és a közjegyzővel való megállapodásuktól függ. Ha okiratban állapodnak meg, az csak *közokirat* lehet; mert az 1874 : XXXV. t.-cikk 58. §-a értelmében a közjegyző magánokiratot még a felek kölcsönös beleegyezésével és kérelmére sem vehet föl. A közokirat felvételének kellékeit az 1874 : XXXV. t.-cikk 59—81, illetőleg az 1886 : VII. t.-cikk 25. és 26. §-ai írják körül; a külön jegyzőkönyvnek, amely — mint a tárgyalási jegyzőkönyv telekkönyvi használatra szánt része, — szintén közokirat, birnia kell mindazokkal az általános és különös kellékekkel, amelyeket a telekkönyvi rendtartás, bekebelezés alapjául szolgáló közokiratoktól, 84. §-ának a) pontjában megkíván; nevezetesen: az okiratnak eredetinek kell lennie (67. §), az átruházásnak ingatlanra bejegyzendő jogra kell vonatkoznia (108. §), a jogalapnak érvényesnek, a kiskorúak, gondozottak nevében kötött jogügyletnek gyámhatóságilag, a községgel, törvényhatósággal kötöttnek, a közalapítványnyal és más pénzalappal kötöttnek felettes hatósága által jóváhagyottnak, a meghatalmazott közbejöttével kötöttnek különös (közjegyzői) meghatalmazással ellátottnak és végül az állam hivatalos nyelvén szerkesztettnek kell lennie (69. §); továbbá tartalmaznia kell a jogügyletben résztvevő személyek, a bekebelezés tárgyát tevő fekvőségek és jogok határozott és kétséget kizáró megjelölését, a jogügylet előadását, a bekebelezési engedélyt (81. §), a bekebelezés iránt előterjesztett kérelmet, az ügylet keltét; alá kell írva lennie az összes ügyfelek által. (82. §.)

A közjegyző az okiratot vagy a külön jegyzőkönyvet a hagyaték tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolja és ennek alapján állapítja meg a hagyatéki vagyon állagát: becsértékül azt a vételárat tüntetvén ki, amely adásvevésnél a jogügyletben szerepel és ajándékozásnál azt az összeget, amelyet a felek egyértelmű előadásához képest forgalmi értéknek vehetni, kisegítő értékül pedig az adóbizonylatnak megfelelő értéket.

A T. 67. §-ának második bekezdése értelmében: Ezen okiratok vagy külön jegyzőkönyv alapján a hagyatékhoz tartozó ingatlan tulajdonjogának az örökös vagy hagyományos nevére az örökhagyó telekkönyvön kívüli tulajdonjogának kitüntetése mellett leendő bekebelezése végett, a hagyatéki bíróság rendszerint az átadó végzés áttételével egyidejűleg keresi meg a telekkönyvi hatóságot.

Az érdekeltek azonban *kivánhatják*, hogy a tárgyaló közjegyző az okiratokat vagy a külön jegyzőkönyvet *egyenesen* terjessze be a telekkönyvi hatósághoz; ha tehát okirat alapján kell a tulajdonjogot az örökhagyó javára bekebeleztetnie, akkor azt közvetlenül a telekkönyvi hatósághoz intézendő *megkeresés* alakjában kell megcselekednie: amelynek elintézéséig a hagyaték további tárgyalása függőben marad, hacsak az érdekeltek a tárgyalás folytatását és a többi hagyatéki vagyon *részleges* átadását nem kérik. — A felek a gyakorlatban túlnyomóan nem szoktak ily kívánságot támasztani és helyesen nem: mert a feleknek épúgy érdeke, mint a közjegyzőnek, hogy az ügy ne daraboltassék részekre, hanem az ahhoz tartozó minden kérdés, amely elsősorban a hagyaték állagának megállapítását célozza, együttesen oldassék meg. — Az érintett és szórványosan előforduló kívánság esetére vonatkozik a T. 67. §-a második bekezdésének folytatása:

Az érdekeltek kívánságára azonban a tárgyalást vezető kir. közjegyző köteles a telekkönyvi hatóságot megkeresni az iránt, hogy az ingatlan tulajdonjoga az örökhagyó javára bekebeleztessek. E megkeresés elintézéséig a hagyaték tárgyalásának befejezését függőben kell tartani: kivéve, ha az érdekeltek a tárgyalás folytatását és a többi hagyatéki vagyon részleges átadását kérik. (76. § a) pont).

És ezt a szakaszrészét egészíti ki a V. R. 74. §-a: A megkereséshez, melyet a kir. közjegyző a T. 67. §-a értelmében a felek kívánságára a telekkönyvi hatósághoz intéz, csatolni kell az okirat

avagy az azt pótló külön jegyzőkönyv eredetijét. Az eredetiek másolatai tekintetében irányadó a telekkönyvi rendelet 124. §-a. A telekkönyvi hatóság a megkereső közjegyzőt és a feleket hivatalos felzeten értesíti az elintézésről.

E szakaszok helyes egybevetése- és értelmezéséből folyik, hogy a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt átruházási okiratnak vagy az ezt pótló külön jegyzőkönyvnek *másolatát nem kell mellékelni*; ellenben a felek kívánatára a közvetlenül a telekkönyvi hatósághoz benyújtandó megkereséshez igen. — És így az utóbbi esetre nyer alkalmazást a V. R.-ben felhívott telekkönyvi rendelet 124. §-a, amelynek ehelyütt alkalmazható része csak annyiban vág, hogy az okiratnak vagy külön jegyzőkönyvnek egy másolata kapcsolatik a telekkönyvi okiratgyűjtemény számára; és az okiratnak még egy másolata az illetékszabás céljára, de csak akkor, ha az okirati ügylet illetéke még nem szabattott ki.

Más elbánást igényel az ügy, ha az okirat megszerzése vagy az azt pótló külön jegyzőkönyv felvétele nem sikerül és az ügynevezett tényleges birtoklási eljárás feltételei fönforognak; az erészbeli eljárás tüzetes taglalása a következő szakasznak a tárgya.

Megjegyezzük még, hogy okirat csak akkor vehető fel a fönti esetben, ha az érdekelt felek akarategységük nyilvánítása végett *mind* megjelentek, vagy pedig utólag megjelenve, hozzájárulási nyilatkozatot állítanak ki; épigy külön jegyzőkönyvet vehet föl a közjegyző akkor is, ha az örökösök közül egyik vagy másik nem jelent meg: mert ez esetben az új tárgyalásra a távollevő vagy ismeretlen tartózkodású örökös részére kirendelt gondnok (54. §) a kitűzendő új tárgyaláson a külön jegyzőkönyvbéli nyilatkozathoz hozzájárulhat; a meg nem jelent és a 62. § szerint idézett örökös az új tárgyaláson ugyanazt megteheti és ha ezen sem jelennék meg, ennek a §-nak a hatálya következik be; ha a 66. § szerint idézett örökös, újból idéztetve meg nem jelennék, a külön jegyzőkönyvhöz hozzájárultnak tekintendő; — a 63. § szerint megidézett örökös vagy ingatlanhagyományosra és a 65. § szerint idézett kötelesrészre jogosultra nézve pedig az ezen szakaszokban foglalt joghatályok következvén be, vagyis a külön jegyzőkönyvbéli nyilatkozathoz szintén csatlakozottaknak veendőek.

II. A tényleges birtoklási eljárás alapján.

A) Anyagi szabályok, jogelvek.

Arra a feladatra nézve, a melyet az állam a hagyaték tárgyaló közjegyzőnek szánt, legfőképp a T. 68. és 70. §-ai vonatkoznak. E feladat általánosságban kétféle: aszerint, amennyiben vagy az örökhagyó hagyatékát illeti meg tulajdonilag oly ingatlan, amely a telekkönyvben nem áll az örökhagyó nevében; vagy az örökhagyó nevében áll oly ingatlan, amely nem az ő tulajdona. A közjegyző tiszte, hogy a mindkét oldalról érdekelt felek közreműködésével a telekkönyvi állapotot a tényleges és jogi birtok, illetőleg tulajdonjog állapotával összhangzásba hozza. Hogy ezen tisztének megfelelhessen, alaposan ismernie kell a közjegyzőnek a telekkönyvi törvényeket és utasításokat. Mielőtt tehát a T. 67—70. §-ainak taglalásába ereszkednénk, összefoglalva a vonatkozó törvényeket, rendeleteket és utasításokat, ismertetni fogjuk az örökösödési eljárással összefüggő telekkönyvi szabályokat.

Az 1855. évi december 15-én és 1870. évi február 5-én kelt telekkönyvi rendeletek szerint szerkesztett telekjegyzőkönyvekből, azoknak 44. §-a értelmében különös betétek készítendőek, amelyek a minden egyes községhez a közigazgatási beosztás szerint tartozó ingatlant, jogi természetének megjelölésével, az új adókönyvben foglalt helyrajzi számai, a földadókataszteri munkálatokban kitett művelési águk és helyi fekvésük szerint, a kataszteri felmérésben fölvett térfogattal, a szőlő-, maradvány- vagy irtványföldváltási és ezekhez tartozó terhek kitüntetésével tükröztessek vissza. — A különös betétek szerkesztésének alapja tehát az új adókönyv céljára készült kataszteri munkálat. — A különös betéteknek, végleges telekkönyveknek alakítását egész Magyarországra nézve az 1886 : XXIX. t.-cz. és az annak végrehajtását szabályozó, 1888. márczius 7-én kibocsátott utasítás rendelte el, ama t.-cikket az 1889 : XXXVIII., 1891 : XVI. és 1892 : XXIX. t.-cikkek kiegészítették s mindezeknek célja: 1. hogy az eddigi telekjegyzőkönyvekből végleges betétek szerkesztessenek és ezekből községenként végleges telekkönyvek alkottassanak; 2. hogy ezen művelettel kapcsolatban, a hitellekkönyvek az állandó kataszterrel összhangzásba hozassanak; megjelöltetvén az egyes birtokrésztetek az adókataszteri munkálatokban előforduló helyrajzi számokkal és kitüntetvén ezeknek az adókataszteri eljárás útján megállapított míve-

lési ága, hiteles térmértéke és tiszta jövedelme; 3. hogy abban az esetben, ha a közbejött tagosítás és úrbéri rendezés alapján a jegyzőkönyvek még nem alakították át, ez az átalakítás is egyidejűleg eszközöltessék, illetőleg a telekkönyvi betétek a tagosítás és úrbéri rendezés által alkotott helyzet alapján készíttessenek el; és 4. hogy a telekkönyvi állapot a törvényben megállapított szabályok alkalmazása mellett, a tényleges birtoklási viszonyokkal a lehetőségig összhangzásba hozassék. Telekkönyveink ezek szerint, ha az 1886: XXIX. t.-czikknek szabályai pontosan és szigorúan végrehajthatnak, a reálértéknek hű tükröi lesznek. Azokból — amennyiben a térmérték hiteles felmérésnek, a tiszta jövedelem pedig szakértő hivatalos kiszámításnak az eredménye, és a jogi viszonyok szabatos bejegyzés által rendezve és biztosítva lesznek, — mindazok, kik a bennök foglalt ingatlanokra nézve akár tulajdoni, akár hitelezési jogügyletet akarnak kötni, úgy a mennyiség és érték, valamint a jogosítottnak személyére és önjogúságára vonatkozólag is biztos tájékozást nyerhetnek. — Az állam a telekkönyvi állapot tisztázása és rendezése és különösen a főt jelzett cél elérése céljából a hagyatéktárgyaló közjegyzőt is munkatársául fogadhatja akkép, hogy a hagyatéktárgyalás közben fölmerülő oly esetek megoldását, amelyek a tényleges birtoklás alapján rendezhetők, az ő munkakörébe utalta. — Hogy a közjegyző ezt a munkakörét betölthesse, elsősorban tudnia kell a betétszerkesztésre vonatkozó törvényeket és rendeleteket, mert a tényleges birtokos tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvbe való bevezetéséről szóló törvény (1892: XXIX. t.-cz.) és az erre vonatkozó utasítás oly teendők teljesítését bizza reá, amelyeket a betétszerkesztést érintő törvények és utasítások a betétszerkesztő-bizottság kötelességévé tettek.

Elsősorban az a kérdés, melyek azok az esetek, amelyekben a tulajdonjog a tényleges birtoklás alapján a telekjegyzőkönyvekbe is bejegyzendő? — Ennek tizenkét esete van, és pedig:

1. a helyszinelési eljárás alkalmával felmerült *mulasztás* folytán nem-telekkönyvezett ingatlanokra nézve;

2. oly ingatlanokra nézve, amelyek azért nem lettek telekkönyvezve, mert a *helyszinelési eljárás után*: például természetes iszapolás, a mederben való szigetképződés, vagy a meder kiszáradása útján *képződtek* (1886: XXIX. t.-cz. 12. és utasítás 15. §);

3. ha a tényleges birtokos az ingatlanak megszerzését a telekkönyvi tulajdonos által kiállított eredeti okirattal igazolja, s

amennyiben ezen okirat alapján a tulajdonjog a telekkönyvi rendelet szerint be nem kebelezhető, a tényleges birtoklást helyhatósági bizonyítvánnyal vagy bizalmi férfiaknak szóbeli nyilatkozatával tanúsítja, — vagy

4. ha írásbeli okirat hiányában a jogügylet létrejött, az átruházó telekkönyvi tulajdonosnak beismerésével igazoltatik;

5. ha az ingatlan megszerzése a telekkönyvi tulajdonosnak jogerőre emelkedett bírósági átadási okirattal vagy ítélettel igazolt örököse vagy hagyományosa által kiállított, de bekeblezésre nem alkalmas okirattal, vagy az ugyanoly módon igazolt jogutódnak szóval tett beismerésével igazoltatik (1886: XXIX. t.-cz. 15. §. — Utasítás 18. §);

6. ha a tényleges birtokos a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa ellen hozott s jogerőre emelkedett oly ítéletet mutat fel, amelylyel az illető ingatlan tulajdonjoga a tényleges birtokosnak megítéltetett, vagy a telekkönyvi tulajdonos, illetve ennek jogutóda a tulajdonjog elismerésére vagy a tulajdonjog telekkönyvi bejegyzésének túrésére köteleztetett, valamint akkor is, ha a tényleges birtokos az ingatlanak reá való átszállását hagyatéki bírósági jogerős végzéssel igazolja (1889: XXXVIII. t.-cz. 5. §.);

7. ha az ingatlanak három évi békés birtoklását a helyhatóság és a bizalmi férfiak igazolják és a telekkönyvi tulajdonos, szabályszerű idézése és felszólítása daczára, a tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének, a bejegyzés eszközléséig, *ellent nem mond* (1886: XXIX. t.-cz. 16. §. — Utasítás 19. §);

8. ha az ingatlan-nyilvánkönyvön kívül több átruházás tárgya volt és ezeknek mindenike nem igazoltatik ugyan szabályszerű okirattal vagy az átruházó tulajdonos szóbeli beismerésével; de legalább is *előjegyzésre alkalmas okirattal* és az utolsó átruházónak szóbeli nyilatkozatával igazoltatik, hogy a kérdéses ingatlan a telekkönyvi tulajdonos, vagy igazolt örököse, vagy hagyományosa által átruháztatott; a többi, előbbi átruházások pedig a helyhatóságnak azzal a nyilatkozatával pótolhatnak, hogy az illető átruházásokról tudomással birnak; és ezen felül a helyhatóság és a bizalmi férfiak bizonyítják, hogy az igénylő az illető ingatlanak tényleges birtokában van (1886: XXIX. t.-cz. 17. §. — Utasítás 20. §);

9. ha a telekkönyvi tulajdonos legalább három év előtt elhalt, vagy holléte legalább három év óta nem tudatik és a helyhatóság

igazolja, hogy tudomással bir azon egy vagy több átruházásról, amelyek által a tényleges birtokos a kérdéses ingatlant megszerezte, s egyszersmind a helyhatóság és a bizalmi férfiak igazolják, hogy a tényleges birtokos maga, vagy ő és birtokelődei együttvéve, *legalább tíz év óta* az ingatlannak békés birtokában vannak; — a telekkönyvi tulajdonos ismeretlen tartózkodása esetén azonban a tényleges birtokos tulajdonjoga csak akkor jegyezhető be, ha az időközben az eljárásról értesülő telekkönyvi tulajdonos a bejegyzés megtörténtéig ennek ellent nem mond (1886: XXIX. 18. §. — Utasítás 21. §.);

10. ha a legalább három év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak, vagy a legalább három év előtt elhalt közvetlen birtokelődek törvényes örökösödésre hivatott *leszármazói vannak a tényleges birtokban* és az illető hitfelekezet *lelkésze*, valamint a *helyhatóság* bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos, illetőleg a birtokelőd után *más leszármazó nem maradt*, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos vagy birtokelőd *végrendeletet nem hagyott hátra* (1889: XXXVIII. t.-cz. 6. §.); — és ez áll arra az esetre is, ha a törvényes örökösödésre hivatott leszármazók vagy ezek egy része kiskorúak vagy gondnokság alatt állók (1891: XVI. t.-cz. 15. § a) p.);

11. *telekkönyvi kiigazítás czímén* is helye van a tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének, ha a telekkönyvi tulajdonos, vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa a *kiigazításba beleegyezik*, és a tényleges birtoklás szabályszerű igazolásán felül a betétszerkesztő bizottság hivatalos nyomozásából valószínűvé válik, hogy a *helyszínelésnél hiba* követtetett el (1889: XXXVIII. t.-cz. 7. §.); végül

12. *kiigazítás czímén* bejegyzendő a tényleges birtokos tulajdonjoga, ha valamely ingatlan a telekkönyvi tulajdonosnak vagy birtokelődének nevére, a *telekkönyvi átalakítás alkalmával* jegyeztetett be hibásan (1891: XVI. t.-cz. 15. § b) p.).

Ki tekintendő most már tényleges birtokosnak? 1-ször az, aki az ingatlant élők közötti jogügylettel vagy öröklés folytán megszerezte és azt, *mint sajátját*, birtokában tartja, de tulajdonjoga telekkönyvileg *bejegyezve* nincsen (1886: XXIX. t.-cz. 19. §), 2-szor az, akinek az ingatlan, jogerőre emelkedett ítélettel *odaítéltetett*, vagy jogerőre emelkedett hagyatéki bírósági végzéssel *átadatott*, és azt, *mint sajátját*, birtokában tartja; de tulajdonjoga telekkönyvileg *bejegyezve* nincsen (1889: XXXVIII. t.-cz. 9. §).

Ennélfogva a kezelő, bérlő, haszonbérlő és haszonélvező, kik az ingatlant *nem mint sajátjukat* tartják birtokukban, hanem azt másnak nevében, illetőleg másnak jogán, *pusztán birlalják*, tényleges birtokos tekintete alá nem esnek. (1888. évi 9178. számú utasítás 23. §.)

Elvkép ki van mondva, hogy az egyik *házastárs* tulajdonául bejegyzett ingatlan, a másik házastársnak, mint tényleges birtokosnak a tulajdonául egyáltalán nem jegyezhető be (1891: XVI. t.-cz. 15. § c) pontja); és ugyanott ki van mondva az is, hogy a házastársak között történt átruházás, vagy az ily átruházásnak vagy annak elismerése, hogy az ingatlan a helyszíneléskor vagy a telekkönyvi átalakítás alkalmával a másik házastárs nevére lett volna felveendő, csak akkor jöhet figyelembe, ha az átruházási jogügylet vagy az elismerés közjegyzői okiratba föglaltatott.

Az örökhagyó özvegyére vonatkozólag az 1889: XXXVIII. t.-cz. 6. §-ának eseteire nézve ki van mondva, hogy az örökösök tulajdonjogának bejegyzésével egyidejűleg az őt *özvegyi jogon* megillető haszonélvezeti jog is bejegyeztessék. (1891: XVI. t.-cz. 15. §.)

Nem jegyezhető be a tényleges birtokos tulajdonjoga, ha a betétszerkesztő bizottság idézése a telekkönyvi tulajdonosnak bármily okból szabályszerűleg nem kézbesíthetett (1886: XXIX t.-cz. 16. § id. utasítás 19. §); amennyiben pedig a telekkönyvi tulajdonosnak lak- vagy tartózkodási helye azt tenné szükségessé, hogy az idéző végzés *külföldön* vagy *Horvát-Szlavonországok területén* kézbesíthessék: a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését tárgyazó eljárás megindítása mellőzendő, illetőleg a már megindított eljárás megszüntetendő. (1891: XVI. t.-cz. 15. § c) pont.)

Kik kérhetik a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését? 1. maga a *tényleges birtokos*, 2. ennek távollétében vagy akadályoztatása esetén *házastársa*, 3. *felmenő vagy lemenő* ágbeli nagykorú rokona, 4. a *telekkönyvi tulajdonos*; de ez utóbbi csak amennyiben a tényleges birtokos a bizottság előtt az ingatlannak nevére leendő bejegyzését nem ellenzi. (1891: XVI. t.-cz. 15. § d) pont.)

Ha az átruházó, akár az átruházás alapját tevő okiratban, akár a bizottság előtt tett nyilatkozat alkalmával, a *hátralevő vételárnak* vagy *más viszonszolgáltatásoknak*, avagy *kikötményeknek* az átruházott ingatlanokon biztosítását a maga vagy harmadik személyek javára kikötötte vagy fentartotta, a vételár és a viszonszolgáltatások vagy kikötmények, a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzésével egyidejűleg hivatalból jegyzendőek be. (1889: XXXVIII. t.-cz. 8. §.)

Ha pedig a bekeblezett tulajdonos ellen az *előjegyzés nem-igazolásától függő joghatálylyal* tulajdonjog, zálogjog vagy más tehertétel van a telekkönyvben bejegyezve: az *előjegyzett tulajdonos vagy birtok utódja* (a törvényszabta egyéb föltételek fenforgása esetén) mint tényleges birtokos, tulajdonosul csak akkor jegyezhető be: *a)* ha a bekeblezett tulajdonos, vagy ennek jogerőre emelkedett bírósági okirattal vagy ítélettel igazolt örököse, bekeblezésre alkalmas és eredetben csatolandó okirattal vagy a bizottság előtt szóval tett nyilatkozatban a tulajdonjog előjegyzésének igazolásába beleegyeznek, vagy ha a tényleges birtokos a tulajdonjog előjegyzésének igazolását jogerőre emelkedett ítélettel kimutatja; és ilyen esetben az előjegyzés nem-igazolásától függő joghatálylyal bejegyzett tehertételeknek vagy feltételes tulajdonjogi bejegyzéseknek átvitele (1889:XXXVIII. t.-cz. 12. § *a)* pont); *b)* ha pedig nincsen előjegyzés igazolásától függő tehertétel, az előjegyzés nem-igazolásától függő joghatálylyal pedig csak olyan tehertételek vannak bejegyezve, amelyeknek, mint feltétleneknek, átvitelébe, a tényleges birtokos, a bizottság előtt felveendő jegyzőkönyvben, a tehertételek tüzetes megjelölésével, beleegyeznek, az ilyenek a betétbe mint feltétlenek veendők át. (1889:XXXVIII. t.-cz. 12. § *b)* pont.)

Kit illet meg az ellenmondási jog? 1. A telekkönyvben bejegyzett tulajdonos vagy ennek jogutódját akkor, ha a telekkönyvi betétbe mint tényleges birtokos tulajdonosul a telekjegyzőkönyvben előjegyzett tulajdonos, vagy ennek feltételesen bekeblezett jogutódja jegyeztetik be; 2. a telekkönyvben bekeblezett vagy előjegyzett tulajdonost és ezeknek jogutódjait akkor, ha telekjegyzőkönyvben előjegyzett tulajdonosnak telekkönyvön kívüli birtokutódja jegyeztetik be. (1889:XXXVIII. t.-cz. 13. §.)

Mi történik a telekkönyvi rendtartás 74. §-ához képest az örökös ellen fentartással *bekeblezett vagy előjegyzett zálogjogokkal*? Ha a tényleges birtokosnak, mint a telekkönyvi tulajdonos örököseinek tulajdonjoga jegyeztetik be, úgyszintén, ha a tulajdonjog bejegyzése a tényleges birtokos javára a telekkönyvi tulajdonos örököseinek átruházása alapján történt: az örökös ellen bekeblezett vagy előjegyzett zálogjog, a tényleges birtokos tulajdonára bejegyzendő ingatlanra vagy birtokjuttalékra fentartás nélkül jegyzendő be (1889. évi XXXVIII. t.-cz. 14. §.) Ellenben *mellőzendő* az ily zálogjog bejegyzése: ha az adóstól különböző személynek, mint örökösnek tulajdonjoga jegyeztetik be; ha a tényleges birtokos, magának a telek-

könyvi tulajdonosnak vagy az adóstól különböző örökösnek vagy hagyományosnak átruházása alapján, illetve ezek ellen hozott jogerű ítélet alapján, jegyeztetik be tulajdonosnak; végre, ha az ingatlant a bejegyzett tényleges birtokosnak birtokelődére maga a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek az adóstól különböző örököse vagy hagyományosa ruházta át. (1891:XVI. t.-cz. 16. §.)

Végül a tényleges birtoklási eljárással kapcsolatban kérhető a telekkönyv szerint még fennálló, de tényleg már *megszűnt jogra vonatkozó bejegyzésnek törlése*, a törlésre alkalmas okirat, vagy a jogosítottnak a bizottság előtt szóval tett beismerése alapján; és pedig: *a)* a telekkönyvi tulajdonos által, *b)* a betétszerkesztő bizottság által igazoltnak elismert tényleges birtokos által, *c)* az által, akinek javára valamely nyilvánkönyvi jog bejegyezve van. (1886:XXIX. t.-cz. 22. §.)

Ezek a betétszerkesztési törvények alapvető tételei, amelyeket azután az 1892:XXIX. t.-czikk (a tényleges birtokos tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvbe bejegyzéséről és a telekkönyvi bejegyzések helyesbítéséről) bizonyos korlátok között kiterjesztett az 1855. december 15-diki és 1870. február 5-diki telekkönyvi rendtartások szerint vezetett, már meglevő telekkönyvekre is. Hogy ennek a törvénynek a célja mi volt, azt élesen körvonalozza annak indokolása, amely ekkép szól:

Nem terjed ki az 1892:XXIX. t.-czikk hatálya a polgárosított határőrvidékre; mert az ottani telekkönyvek nem az 1855. év 1879-diki telekkönyvi rendeletek által, hanem egy régi, a katonai uralom idejéből származó nyílt parancs (Landtafelpatent) szerint vezetettek.

Tárgyunkhoz képest a törvénynek és a reá vonatkozólag 1893. évi július hó 8-án 24.366. sz. a. kibocsátott rendeletnek (Igazságügyi Közlöny III. évfolyam 8. szám melléklete) csak azokat a rendelkezéseit fogjuk e helyütt tárgyalni, amelyek a hagyatéki tárgyalásnak a közjegyző által megtartásával vannak kapcsolatban.

Ha a hagyatéki eljárás során az tűnik ki, hogy egészben vagy részben a hagyatékhhoz tartozó valamely ingatlan tulajdonjoga a telekkönyvben nincs az örökhagyónak, illetőleg ennek és tényleges birtoktársának nevére bejegyezve (1892:XXIX. t.-cz. 2. § *b)* pont), akkor a tárgyaló közjegyző a tárgyalással kapcsolatosan végzi azokat a teendőket, amelyek a fent idézett törvények és rendeletek szerint a betétszerkesztő bizottságra bízvák; és ilyen esetben

megkivántatván a fönt vázolt egyéb előfeltételek, a tényleges birtokos tulajdonjoga csak akkor jegyezhető be, ha ez (illetőleg birtokelőde) a hagyatéki tárgyalással kapcsolatban fölvetett tényleges birtoklási jegyzőkönyvnek a telekhivatalban beigtatását (Rendelet 116. §) megelőzőleg legalább két év óta van az ingatlannak tényleges birtokában.

És ez a tényleges birtoklási eljárás folyamatba tehető a hagyatéki eljárással kapcsolatban akkor is, ha ugyanezen az alapon a tulajdonjog bejegyzése már az egész községre nézve megtörtént; de nem tehető folyamatba, ha telekkönyvi átalakítás esetében a *hitelesítő bizottság kiküldetett*; ha a községre nézve a *betétszerkesztés már elrendeltetett* és evégből a tervezet elkészítésére *kiküldött kirendeltetett*; sem pedig akkor, ha a *betétszerkesztési munkálatok már befejezés előtt állanak*: kivéve, ha az illető községben a betétszerkesztési eljárás bármely okból felfüggesztetett. De nem képezi a tényleges birtoklási eljárás megindításának akadályát az, ha az örökhagyó a tényleges birtoklási eljárás iránt való kérelmével, életében, egyszer vagy akár több ízben elutasított; sem pedig az, ha az örökhagyónak közvetlen vagy közvetett birtokelődje, szintén tényleges birtoklás alapján jutott tulajdonosul a telekkönyvbe. (Rendelet 4. §).

A tárgyaló közjegyző a mondott esetben (1892 : XXIX. t.-cz. 2. § b) pont) *hivatalból* köteles megszerezni az *adatokat* és *bizonyítékokat*, amelyek a tulajdonjognak a tényleges birtoklás alapján való bejegyzésére szükségesek, és szintén hivatalból köteles a tulajdonjog bejegyzésének céljára a hatáskörébe tartozó teendőket teljesíteni. Ha pedig az örökhagyó egy vagy több más személylyel együtt volt valamely telekkönyvi osztatlan ingatlanak akár közös, akár megosztott részek szerinti birtokosa: az eljárás *az egész ingatlanra* és valamennyi tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzésére kiterjesztendő. (Rendelet 11. §).

A tényleges birtoklási eljárással együtt, az illető ingatlanra vonatkozólag, a közjegyző által a következő helyesbítések is fogantatosíthatók: a) még telekkönyvileg fennálló, de tényleg már megszűnt jogokra nézve a bejegyzések *törlése*; b) határozatlan részekben bejegyzett közös vagyona nézve a *határozott hányadok kitüntetése* (de csak akkor, ha ezt a hagyatéki eljárás során valamely érdekelt örökös vagy hagyományos kéri, 1892 : XXIX. t.-cz. 4. §); c) az 1891 : XVI. t.-cz. 18—20. §-ai szerint való helyesbítések;

még pedig szintén *hivatalból*, azaz a közjegyző kezdesére, ha azok a hagyatékhhoz tartozó ingatlan tekintetében szükségeseknek mutatkoznak (1892 : XXIX. t.-cz. 4. § és Rendelet 16. §). Nem telekkönyvezett ingatlanok telekkönyvi felvételét azonban a hagyatéktárgyaló közjegyző a tényleges birtoklási eljárásban nem fogantatosíthatja. A hagyatéktárgyaló közjegyző a kerületében fekvő ingatlanokra nézve *kiküldetés nélkül* jár el; azonban ha a hagyatéktárgyalása során azt veszi észre, hogy valamely, hagyatékhhoz tartozó, azonban közjegyzői kerületén kívül eső ingatlanra nézve tényleges birtoklási eljárás szükséges: köteles erről az illetékes telekkönyvi hatóságnak jelentést tenni; és e jelentésében az illető birtokrészlet telekkönyvi helyrajzi számait és telekkönyvi tulajdonosát, közös birtoknál az osztatlan vagy megosztott hányadokat és a törlésre vagy helyesbítésre szoruló telekkönyvi tételeket megjelölni (1892 : XXIX. t.-cz. 6. § 5-dik bek. Rendelet 9., 15. és 17. §§).

A tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzésére s a helyesbítetekre vonatkozó eljárásnál a közjegyző az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. t.-cikkek rendelkezéseit megfelelően alkalmazni köteles (1892 : XXIX. t.-cz. 5. §).

Micsoda *teendők* tartoznak a hagyatéktárgyalást vezető kir. közjegyzőnek hatáskörébe? Csak azok, amelyek az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. törvénycikkek és a reájuk vonatkozó rendeletek és utasítások szerint a helyszini eljárást megelőzőleg és a helyszinén végződnek; a további teendőket, a helyszinén felvett jegyzőkönyvek alapján, ezeknek bemutatása után, a telekkönyvi hatóság végzi.

Mig a kir. közjegyző az 1892 : XXIX. t.-cz. 2. § 2. pont b) esetein kívül egyéb esetekben kiküldöttként csak akkor alkalmazható, ha a kiküldetésbe előzetesen beleegyezik; addig a hagyatéki tárgyalással való megbízatása kiterjed, különös megbízás nélkül, az ügygyel összefüggő tényleges birtoklási eljárás keresztülvitelére is és azt keresztülvinni köteles (1894 : XVI. t.-cz. 68. §). Helyette helyettese is eljárhat, de az 1886 : VII. t.-cz. 4. §-a 2-dik bekezdése értelmében csak oly helyettese, aki a hagyatéki tárgyalásokat is elvégezheti. (Tehát ügyvédi, vagy bírói gyakorlati vizsgát le nem tett, vagy kétévi közjegyzői gyakorlatot igazolni nem tudó jelölt nem járhat el.) Rendelet 18. §.

(Bef. köv.)

Dr. Stassik Ferencz
ügyvéd.

A közzérendelelet tanuinak irástudása a kir. Curia 1909. évi május 18-án 939. sz. a. hozott elvi jelentőségű határozata szerint.*

I.

Kétséget nem szenved, hogy az írásbeli magánvégrendeletnél a tanuknak nemcsak a végrendeletalkotó által, végrendelete megtételénél használt nyelvet, hanem az okirat nyelvét is érteniök és amellet közölök az 1876. évi XVI. t.-cz. 4. §-ában meghatározott számban (egy vagy kettő) az okirat nyelvén írni és olvasni is kell tudniök és pedig azért, mert a tanuk csakis abban az esetben képesek igazolni azt, hogy az okirat a végrendeletalkotó akaratának megfelelően lett írva, hogy annak felolvasott és tolmácsoltt tartalmát végrendeletalkotó helybenhagyta és saját végrendeletének nyilvánította.

Másképen van azonban a közjegyzői okiratba felvett közvégrendeleteknél.

Ugyanis azoknál elég, ha az ügyleti tanuk a fél által használt nyelvet értik és közölök legalább egyik általában írni tud, de azoknak az okirat nyelvét érteni és közölök legalább egyiknek az okirat nyelvén írni és olvasni tudnia nem szükséges.

Ugyanis a közjegyzőnek mint hiteles személynek bírnia kell és bír is annyi jogi auktoritással, hogy azon körülményt, mikép az általa magyar nyelven felvett okirat szövege, melyet a fél által használt és a tanuk által értett nyelven, nyelvjogosítványa alapján megmagyarázott, a fél nyilatkozatának teljesen megfelel, egyedül is bizonyíthassa.

A tanuk pedig az esetben nem is a közokirat szövege helyességének, hanem a fél nyilatkozata megtételének és aláírásának tényét kell hogy bizonyítsák. Ezen állítás helyessége kitűnik abból is, hogy a közjegyző jogosítva van magyar nyelven felvenni az okiratot azon felekkel szemben, akik a magyar nyelvet nem értik, ha a közjegyző a felek által értett nyelven okiratokat fölvenni jogosítva van és az esetben, ha felek írni tudnak, — nem is kell tanukat alkalmazni (1874. évi XXXV. t.-cz. 71. § és 1886. évi VII. t.-cz. 26. §. Lásd dr. Blum Béla: Közjegyzői törvények magyarázata 69. lapján).

* L. a lapunk ezen számában 144. alatt egész terjedelemben közölt curiai és két alsóbírósági ítéletet.

Sőt még halálesetre szóló intézkedéseknél is tanuk teljesen mellőzhetőek.

Ugyanis ha a fél önkezüleg írott és aláírott nyilt végrendeletet tesz le a közjegyzőhöz, ezen végrendelet érvényes, ha a fél személyesen, *csupán csak a közjegyző előtt jelentette ki*, hogy az átadott okirat az ő végrendeletét foglalja magában.

Miután a hivatalos nyelv magyar s ennél fogva az ezen letéteknél felveendő jegyzőkönyv szövege csakis magyar lehet, és ha a fél a magyar nyelvet nem érti, de az általa használt nyelven a közjegyző okiratokat felvenni jogosítva van, ezen jegyzőkönyv szövegét a félnek megmagyarázza és az ügylet — annak daczára, hogy a jegyzőkönyv megmagyarázásánál tanuk nem is voltak jelen, érvényes. (Lásd a fennebb idézett §-okat és az 1894. évi XVI. t.-cz. 23—26. §-ait.)

Mindezek kétségtelenül megállapítják tehát, hogy a tanuknak közvégrendeleteknél is, az okirat nyelvét érteni és azon legalább egyiknek írni és olvasni tudni nem szükséges s teljesen elég, ha a fél nyelvét értik és egyikök általában írni tud és a magyar nyelvű okirat szövege tekintetében, a fél által használt nyelven jogosítványal bíró közjegyző mint hiteles személy egyedül kellő bizonyítékot nyújt.

Hogy a tanuknak nem kell az okirat nyelvét érteniök és egyiknek az okirat nyelvén írni és olvasni tudni nem szükséges, abból is kitűnik, hogy a törvény sehol se rendeli azt.

Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ában csak az áll, hogy az ügyleti tanuk egyike legalább általában írni és olvasni tudjon, hogy a másik tanu és esetleg a fél nevét legyen ki aláírja, mert azt a közjegyző nem teheti.

Ezen §-ban az is meg van mondva, hogy kik nem lehetnek ügyleti tanuk. Ha tehát a törvényhozó azokat, kik az okirat nyelvét nem értik, a tanuskodásból ki akarta volna zárni és azt akarta volna, hogy a tanuk közül legalább egyiknek az okiratnak nyelvén írni és olvasni kellene tudnia, ezen §-ban ezeknek is kifejezést adott volna. (Lásd dr. Grubiczy László közjegyzői mintatár 57. lapját.)

A különösen nemzetiségi vidékeken működő közjegyzőknél általában, a kifejtetteknek megfelelő törvényes gyakorlat állott elő és arra az ilyen közjegyzők, hogy a közvégrendeleteknél az ügyleti tanuk az okirat nyelvét is értsék és közölök legalább egyik az okirat nyelvén írni és olvasni tudjon, súlyt nem fektettek s meg-

elégedtek azzal, hogy a tanuk a fél nyelvét értsék és azok közül egyik legalább általában írni és olvasni tudjon.

Ha tehát a kérdésben forgó curiai elvi jelentőségű határozat fenntartatik és meg nem változtatatik, a nemzetiségi vidékeken működő közjegyzők által eddig felvett közvégrendeletek érvényessége csupán a véletlentől függ, t. i. hogy valjon a tanuk esetleg az okirat nyelvét is értik és közülök legalább egyik ezen nyelven írni és olvasni tud. Ez pedig előre ki nem számítható bonyodalmakkal és károsodásokkal járhat.

Jövőre lehet óvakodni, hogy a közvégrendeletek érvénye, a kérdésben forgó elvi jelentőségű határozat szerint, kérdésessé ne váljék, mert az óvatos közjegyző ezután ezen határozat értelmében fog a közvégrendeletek felvételénél eljárni, de a három és fél tizedes multa nézve az előre kiszámíthatatlan bonyodalmakat és károsodásokat csakis úgy lehet megakadályozni, ha a nagyméltóságú kir. Curia ezen elvi jelentőségű határozatát megváltoztatja.

Sebesi Ákos
segesvári kir. közjegyző.

II.

Megdöbbenéssel olvastam a kir. Curia ítéletét azért, mert — több mint két évtizedre terjedő közjegyzői tevékenységem tartama alatt, — már megkövesedett bennem a törvény szavaiból, szelleméből és az egyöntetű gyakorlatból leszűrt az a meggyőződés: hogy a közjegyzői okiratok felvételénél közreműködő ügyleti tanuknak az okirat nyelvét szóban és írásban bírniok nem szükséges.

Hatása alatt ennek az ítéletnek kötelességemnek tartom újra tudatra emelni azokat az indító okokat, amelyek bennem ezt a meggyőződést megérlették; sőt nem térek ki az elől sem, hogy azokról a nyilvánosság előtt beszámolva, a netán létező ellenkező vélemény megnyilatkozására is alkalmat nyujtsak.

A közjegyzői intézményt szabályozó törvények, az ügyleti tanuk minősítő személyes tulajdonságaira vonatkozólag egy egyetlen szakaszt tartalmaznak; ez az alaptörvény 72. §-a, mely minden hozzáadás nélkül ekként szól: az ügyleti tanukra nézve megkivántatik, hogy közülök legalább egyik írni és olvasni tudjon.

Ez a rendelkezés, a használt szavak nyelvtani és logikai értelme szerint másként nem érthető, mint akként: hogy a törvény

a tanuktól csak írni és olvasni tudást követel, minden további megszorítás, — tehát vonatkozás nélkül az okirat nyelvére.

Az írni és olvasni tudás követelménye, mint a tanuzási képesség korlátozása — és így közvetve ügyfelek cselekvő szabadságának is megszorítása, kivételes rendelkezés; s mint ilyen, a jogtudomány egyértelmű tanítása szerint, kiterjesztő magyarázatot nem tűr.

De kizárja a kiterjesztő magyarázást a törvénynek egész szerkezetéből kitűnő szelleme is.

Nincsen az egész törvényben egyetlen, habár burkolt olyan utalás, amelyből következtetést lehetne vonni arra, hogy az ügyleti tanukat vagy azok egyikét az okirat nyelvével bárminő vonatkozásba kívánná hozni. Míg ennek ellenkezője világosan kitűnik az alaptörvény 74. §-ából, mely az ügyleti tanuknak mellőzését az okirat felolvasásánál kifejezetten megengedi; kitűnik a törvény 83. §-ából, mely szerint nyílt írásbeli magánvégrendelet közokirat minőségével ruházható fel anélkül, hogy annak tartalma az ügyleti tanuk előtt, — kiknek épp úgy mint a 82. §-ban szabályozott esetben jelen kell lenniök, — még csak felolvasandó is lenne; kitűnik az alaptörvény 61. és 78. §§-aiból és a novella 26. §-ából, amelyek az okirat felolvasását, tolmácsolását és értelmezését kizárólag a közjegyzőnek teszik kötelességévé, arra az esetre pedig, ha ügyfél egyikét sem érti azoknak a nyelveknek, amelyeken a közjegyző okiratokat felvenni jogosítva van, hiteles tolmács meghívását írják elő.

Az alaptörvény 79. § e) pontjának és 74. §-ának egybevetéséből nyilvánvalóan kitűnik, hogy az ügyleti tanuknak csak az okirat felolvasásának és aláírásának tényét kell igazolniok; amely általános szabály végrendeletek felvételénél a 82. § értelmében csak annyiban válik szigorúbbá, hogy ügyfelek akaratkijelentésének is a tanuk jelenlétében kell történnie.

A törvény a végrendeletek és egyéb jogügyletek közokiratba foglalásánál alkalmazott ügyleti tanuk minősítő személyi kellékei tekintetében semminemű különbséget nem tesz; következésképpen, amennyiben az ügyleti tanuknak közjegyzői okiratoknál általában — az alaptörvény 74. §-ának és a novella 26. §-nak félreérthetetlen szövege szerint — az okirat nyelvéhez nincsen közük: annak ismerete tőlük végrendeletek felvételénél sem követelhető.

A közjegyzői alaptörvény 72. §-ának azt a rendelkezését, hogy az ügyleti tanuk egyikének írni és olvasni kell tudnia, — az

intézmény fennállásának már több mint három évtizedre terjedő tartama alatt, — úgy az elmélet, mint a gyakorlat egyértelműen akként értelmezte: hogy az nem vonatkozik az okirat nyelvére.

Rupp Zsigmond a „Magyar közjegyzőségi törvény magyarázata“ című 1875. évben megjelent műve 115. lapján, — Ökröss Bálint „Magyar közjegyzői törvény“ címen 1875. évben megjelent könyve 129. oldalán, — dr. Grubiczy László szintén 1875. évben „Közjegyzői iratminta-tár“ címen megjelent műve 57. oldalán, — valamint dr. Charmant Oszkár a „Magyar jogi lexicon“-ban (IV. kötet 836. oldal) fellelhető értekezésében, az aggály nélküli meggyőződés határozottságával kifejezetten azt tanítják: hogy az ügyleti tanuknak az okirat nyelvét bírniok nem kell.

(Ezekon kívül tudtommal a magyar közjegyzői törvényt magyarázó mű csak egy létezik, Blum Béla dr.-nak 1896. évben megjelent könyve, mely az itt tárgyalt kérdést már annyira tisztázottnak tekinti, hogy a törvény 72. §-ához semmi megjegyzést sem fűz.)

Ezt a tanítást tette magáévá és emelte érvényre a már három és fél évtizedre terjedő egyöntetű gyakorlat is; s minthogy az elmélet által helyesnek egyértelműleg elismert és a gyakorlat által aggálytalanul következetesen alkalmazott ez az értelmezés a köztudatba is minden ellenmondás nélkül átment, — túlzás nélkül állíthatom, hogy azt ma már a *szokásjog* ereje is támogatja.

A birói gyakorlatban sem merült fel ezideig egyetlen oly eset, hogy közjegyzői okiratba foglalt végrendelet, az ügyleti tanuknak az okirat nyelvében való járatlansága okán hatálytalanított volna; de sőt arra sem tudok esetet, hogy ebből az okból közjegyzői okirat egyáltalán megtámadtatott volna.

A kir. Curia ítéletét azzal az érveléssel támogatja, hogy magából a dolog természetéből és a törvény rendelkezésének céljából következik, hogy az írni és olvasni tudás csakis az okirat nyelvére vonatkozhatik; mert különben a tanu nem igazolhatná az okirat felolvasott tartalmának a végrendelettel való összhangzását.

Pedig ez nem következik sem a dolog természetéből, sem a törvény céljából; nem pedig azért, mert közjegyzői okiratok felvételénél a tanukon kívül egy hiteles személy is közreműködik.

A dolog lényege és a törvénynek e lényegét biztosító célja csak az lehet: hogy végrendelező fél akaratkijelentésének helyes írásbafoglalásáról az okiratnak felolvasása — és ha annak nyelvét

nem érti, tartalmának saját nyelvén való hű tolmácsolása útján meggyőződjenek.

E célra jelöli ki a törvény — az állam által igazolt erkölcsi értéke és képesítése alapján közhitelességgel felruházott — közjegyzőt és amennyiben a fél nyelvét nem érti, melléje rendeli a hites tolmácsot. Oka és célja annak, hogy a törvény az ügyleti tanuk egyikétől, anélkül, hogy tőle az okirat nyelvének ismeretét igényelné — mégis írni és olvasni tudást követel, kiviláglik az alaptörvény 80. §-ából, amely az írni nem tudó ügyfél és az írni nem tudó tanutárs nevének az okiratra való rávezetésére, kizárólag az ügyleti tanut jogosítja fel; elérve ezáltal azt is, hogy minden okiraton a közjegyzőén kívül még legalább egy, — a kicserélést gátló és az azonosság igazolását megkönnyítő — sajátkezű aláírásnak kell lennie.

A kir. Curianak azt az érvét pedig, hogy a magánvégrendeletek alaki kellékeiről szóló 1876. évi XVI. t.-cz. 4. §-ának a birói gyakorlat által elfogadott értelmezése, a hasonszerűség alapján a közjegyzői törvény 72. §-ára is alkalmazandó lenne, — megdönti a köz- és magánokirat közötti lényeges különbségnek szem elől tévesztése.

Közvégrendeletek alkotásánál, mint az állam által e célra kijelölt bizalmi férfi, — teljes erkölcsi, vagyoni és büntetőjogi felelősség mellett, — a kir. közjegyző működik közre; míg magánvégrendeleteknél tanuként csak esetlegesen összekerülő, erkölcsi értékük tekintetében ellenőrizhetlen magánszemélyek szerepelnek.

Közvégrendeleteknél a törvény maga gondoskodik arról, hogy végrendelező fél a tartalomról az okirat nyelvét teljesen értő és ügyfél nyelvén hiven tolmácsolni képes hiteles személy közvetítésével megbízható tudomást szerezzen; míg magánvégrendeleteknél ezt a ténykedést a tanuk egyikére kell bízni. Ha tehát az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-ában szabályozott abban az esetben, amikor végrendelező fél írni és olvasni nem tud, a végrendelet felolvasását az egyik tanu kötelességévé teszi, természetesen követelnie kell azt is, hogy ez a tanu az okirat nyelvét értse.

Meggyőződésem egyébként, hogy a magánvégrendeletekről szóló 1876. évi XV. t.-cz. is, kizárólag a 6. §-ban feltüntetett esetben követeli meg a tanuktól az okirat nyelvének ismerését; következésképpen nem látom semmi észszerű okát annak, hogy e törvény 4. §-ának a birói gyakorlat által meghonosított kiterjesztő

magyarázása, a közjegyzői törvény 74. §-ára is önkényesen ráerősítették.

Sajnálom, hogy álláspontom támogatására, a közjegyzői törvényt előkészítő bizottságok tanácskozásaira vonatkozó feljegyzéseket s a törvény alapjául szolgáló javaslat indokolását segélyül hívni nem állott módomban; pedig valószínűnek tartom, hogy az előmunkálatok során, az ügyleti tanúk írni és olvasni tudásának az okirat nyelvvel való összekapcsolása, — tekintettel hazánk sajátos nyelvviszonyaira, — tudatosan és megokoltan mellőztetett. Valószínűnek kell tartanom ezt azért, mert a mintául szolgáló külföldi törvények mindegyike, — amennyiben az ügyleti tanuktól az okirat nyelvének ismerését megköveteli, — ezt félreérthetetlen szabatosággal ki is fejezi; nem tehető fel tehát a magyar törvény szövegezőiről akkora felületesség, hogy amennyiben céljuk szintén erre irányult, ezt az előttük fekvő külföldi törvények példaadását követve, világosan kifejezésre is juttatni elmulasztották volna. De ha nem is vetünk súlyt a magyar törvény előkészítése rendén megnyilatkozott célzatokra; ha nem is tulajdonítunk jelentőséget a törvényhozás alkotó elemei akaratkijelentése számtalan nem rögzíthető érdekszálakból összeszövődő indítékainak; ha az újabb elméletnek azt a tisztultabb felfogását fogadjuk is el kizáróan irányadónak, hogy a törvény maga függetlenül a keletkezését befolyásoló mozzanatoktól és rendelkező részének kötelező értelme csak az lehet, amit azok, akiknek életviszonyait szabályozza, átlagos felfogásuk szerint szokássá váló következetességgel belőle kihámoznak: már egymagában az, hogy a Curia értelmezése ellenmond a törvény közvetlen alkalmazására hivatott közjegyzői kar egyértelmű felfogásának és az ennek alapján évtizedeken át meghonosodott, a köztudat által is helyesnek elismert gyakorlatnak, elégséges ennek az értelmezésnek tarthatlanságát igazolni. E vázlatos, teljességre igényt nem tartó fejtegetésemmel célom csak az volt, hogy pályatársaim figyelmét erre a gyakorlatilag kiszámíthatlan jelentőségű kérdésre rátereljem és kifejezést adjak annak az őszinte aggályomnak: hogy a kir. Curiának az itt szóvá tett ítéletben megnyilatkozó, az eddigi elméletet és gyakorlatot semmibevevő felfogása, állandósulása esetén a közjegyzői intézmény megbízhatóságába helyezett bizalmat végzetesen megrendítő bonyodalmaknak válhatik forrásává;

útját szegné annak a közérdekű, a kamarák által is kötelességszerűen támogatott, mindinkább gyökeret verő törekvésnek,

hogy a közjegyzői okiratok lehetőleg kizárólag az állam nyelvén szerkesztessenek; s az országnak nem magyar anyanyelvűek által lakott vidékein a közjegyzők tevékenysége elé gyakorlatilag alig leküzdhető nehézségeket gördítene.

Ép azért át vagyok hatva attól a meggyőződéstől, hogy nekünk, mint a közjegyzői intézmény érdekei ezidőszerűen letéteményeseinek, hivatásunk által ránk rótt kötelességünk ennek a kérdésnek felszínén tartása és minden vonatkozásaiban való megvilágítása mindaddig, míg legfelsőbb bíróságunkat megnyugtató megoldására rábírnunk nem sikerül.

Dr. Novák Rezső
medgyesi kir. közjegyző.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

144. Sem örökhagyó, sem a közvégrendeletnél alkalmazott két tanu magyarul nem tudtak. Nem vitás azonban az, hogy a végrendeletet felvett B. B. kir. közjegyző ... okiratoknak német nyelven való felvételére jogosult, valamint az sem vitás, hogy örökhagyó és a tanúk a német nyelvet értették. Mivel pedig az 1886:VII. t.-cz. 26. §-a értelmében a közjegyző oly felekkel tolmács alkalmazása nélkül is magyar nyelven veheti fel az okiratot, akik a magyar nyelvet ugyan nem értik, de akik által értett nyelven a közjegyző okiratot felvenni jogosult, kétségtelen, hogy a nevezett közjegyző azon eljárása, hogy tolmácsot nem alkalmazott, a végrendelet érvénytelenségét nem vonja maga után.

Szintúgy nem érvénytelen a végrendelet amiatt sem, mert a tanúk nem értették a magyar nyelvet. Tanúk jelenlétét a törvény azért kívánja, hogy kétség esetén igazolják, hogy a végrendelet örökhagyó akaratát tartalmazza-e, amely cél elérhetése végett szükséges, hogy megértsék végrendelező kijelentését és megértsék azt is, hogy a végrendelet mit tartalmaz. Sem az 1874:XXXV. t.-cz., sem az 1876:XVI. t.-cz. nem írja elő, hogy közvégrendelet felvételénél tanuként csak azok alkalmazhatók, akik értik azon nyelvet, amelyen az okirat fel lesz véve, ellenkezőleg az 1874:XXXV. t.-cz. 78. §-a és 1886:VII. t.-cz. 26. §-ának azon intézkedéseiből, hogy a közjegyző oly nyelven is vehet fel okiratot, amelyet a fél nem ért, az következik, hogy a tanúnak sem kell az okirat nyelvét értenie, mert a hites tolmács alkalmazása, vagy a közjegyző nyelvjogosítványa a biztosíték arra nézve, hogy a felvett okirat azt tartalmazza, amit a tolmács, illetve a kir. közjegyző az okirat tartalmaként a

felek és tanuk által értett nyelven előad, a tanuk az okirat megtolmácsolása folytán ellenőrizhetik a végrendelet tartalmának örök-hagyó kijelentéseivel való megegyezését. (*Fehértemplomi kir. törvény-szék 1908. július 10. 5875. sz.*)

Az elsőbirósági ítélet megváltoztatásával a végrendelet érvény-telennek mondatik ki, mert az 1876:XVI. t.-cz. 21. §-ának s az 1874:XXXV. t.-cz. 82. és 72. §§-ainak egybevetett értelme szerint a közvégrendelet érvényességéhez két oly tanu jelenléte szükséges, akik közül legalább az egyik írni és olvasni tud; s a dolog természetének megfelelően a törvény ezen rendelkezése helyesen csak úgy értelmezhető, hogy a tanuk egyikének azon a nyelven kell írni és olvasni tudnia, amely nyelven az okirat felvételre került. Minthogy pedig az említett közvégrendelet magyar nyelven van írva s ehhez képest az ezen nyelven írni és olvasni nem tudó végrendeleti tanuk az id. 72. §-ban foglalt rendelkezésnek meg nem felelnek; mint-hogy ezen kellék hiánya miatt az 1874. évi XXXV. t.-cz. 63. §-a szerint a végrendelet közvégrendelet erejével nem bír; minthogy ez a végrendelet, mint magánvégrendelet sem vehető érvényesnek, a kérdéses végrendeletet érvénytelennek kimondani s az első bíróságot a törvényes öröklés iránti kereseti kérelem felett új ítélet hozatalára utasítani kellett. (*Temesvári kir. tábla 1908. november 17. 3130. sz.*)

A másodbirósági ítélet helybenhagyatik a következő indokokból. Az örökhagyónak az alperes javára tett végrendelete magyar nyelven felvett közjegyzői okiratba van foglalva, ebből az okiratból pedig kitűnik, hogy a két ügyleti tanu jelenlétében eljáró kir. közjegyző ezt az okiratot felolvasta, az örökhagyó által értett német nyelven megmagyarázta s azután az okiratot az írni nem tudó örökhagyó kézjegyével ellátta, a két ügyleti tanu pedig azt az okiratot német írással sajátkezüleg aláírta. Ugyanezen okiratból kitűnik még az is, ami különben is bizonyítva van, hogy a kir. közjegyző, aki az okiratot magyar nyelven felvette, okiratoknak német nyelven való felvételére is jogosítva van. Felperesek az örökhagyónak ezt a közvégrendeletét azon az alapon kérték érvénytelennek kimondani, mert a végrendeletnél alkalmazott két tanu egyike sem tudott magyarul írni és olvasni és sem ők, sem az írni és olvasni egyáltalán nem tudó örökhagyó a magyar nyelvet nem értették.

A keresetnek ez a most jelzett tényalapja a kihallgatott tanuk vallomásaival bizonyítva van, miért is az a jogkérdés döntendő el, hogy a közvégrendeletet érvénytelené teszi-e az a körülmény, hogy a végrendeleti tanuk egyike sem tudott ezen a nyelven sem írni, sem olvasni, amelyen a végrendelet közokiratba van foglalva. Erészben a Curia a felperesek álláspontját fogadta el. Az 1876:XVI. t.-cz. 21. §-a, illetve az 1874. évi XXXV. t.-cz. 82. §-a értelmében ugyanis a kir. közjegyző által felveendő végrendeletek tekintetében az 1874:XXXV. t.-cz. 80. §-ában külön megállapított érvényességi

kellékeken felül, azoknak az általános kellékeknek a betartása is, mint érvényességi kellék szükséges, amelyek a közjegyzői okira-tokra nézve vannak előszabva. Ezen általános kellékek szempont-jából azonban az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-a értelmében, „az ügyleti tanukra nézve még különösen az kívántatik meg, hogy közülök legalább az egyik írni és olvasni tudjon,“ hogy pedig az írni és olvasni tudás csakis az aláírt okirat nyelvére vonatkozhatik, s ennek következtében az említett kellékekkel csak az a tanu bírhat, aki a végrendelet, vagyis az okirat nyelvét bírja, magából a dolog természetéből és a törvény rendelkezésének céljából következik, közelebbről pedig abból, hogy a tanu csakis abban az esetben képes magán az okiraton és a végrendelet alkotásakor igazolni azt, hogy az okiratnak felolvasott tartalma magának a végrendeletnek megfelelően van az okiratba felvéve, ha azon a nyelven tud írni és olvasni, amelyen a végrendelet írva van. Ezt támogatja a magánvégrendeletek tanuira vonatkozóan az 1874:XXXV. t.-cz. 72. §-ában foglalt említett rendelkezéssel lényegileg hasonló tartalom-mal bíró 1876. évi XVI. t.-cz. 4. §-ának a birói gyakorlatban állandóan követett értelmezése is, mert törvényértelmezési szabály az, hogy az ugyanazon jogi célra szolgáló hasonló jogintézmé-nyek, illetve hasonló jogi rendelkezések lehetőleg egyenlően értel-meztessenek, amidőn tehát az 1876:XVI. t.-cz. 4. §-ának csupán a tanuk száma tekintetében eltérő, egyébként, vagyis a rendelkezés lényegében az 1874:XXXV. t.-cz. 72. §-ának idézett rendelkezé-sével egyező tartalmát az állandó birói gyakorlat az előadott módon értelmezi, akkor ez az utóbbi rendelkezés (1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-a) is szintén azonosan értelmezendő, annyival inkább, mert ezt kizáró rendelkezés a törvényben egyáltalán elő nem fordul. (*Curia 1909. május 18. 939. sz. Az I. tanács elvi jelentőségű hatá-rozata.*)

Telekkönyvi rendtartás.

145. Az érvényben levő ausztriai 1871. évi általános telek-könyvi törvény 36. §-a értelmében a záloghozi cím kimutatása nélkül a kereskedelmi könyvkivonat alapján zálogjog előjegyzésének helye nincsen, a tekintetben tehát, hogy az ausztriai bíróságok a Magyar-országban kiállított kereskedelmi könyvkivonat alapján, a záloghozi cím kimutatása nélkül, a zálogjog előjegyzését megengednék, viszonzosság fenn nem áll; a kérvényhez csatolt és Ausztriában kiállított és záloghozi címet nem tartalmazó kereskedelmi könyv-kivonat alapján tehát, tekintettel arra, hogy a B) alatt csatolt wieni árútozsde választott bírósága előtt 1908. évi október hó 1-én kötött egyezség záloghozi címet ugyancsak nem tartalmaz, a zálog-jog előjegyzését a hazai bíróság sem rendelheti el. (*Curia, 1909. május 19. 2113. sz.*)

146. A zálogjog bekebelezése iránti kérelem elutasítatik. Mert a kérvényhez mellékelt hitelesített ügyvédi könyvkivonat a tlkvi rendt. VIII. fejezetében meghatározott kellékeket nem foglalván magában, bekebelezésre nem is alkalmas. Ami pedig a bekebelezés iránti kérelemben benfoglaltnak tekintett előjegyzés iránti kérelmet illeti, ezzel folyamodót azért kellett elutasítani, mert zálogjog előjegyzésnek magánokirat alapján a tlkvi rendtartás 87. § fenforgása mellett is csak a 88. § *a)–d)* pontjaiban felsorolt esetekben van helye, ezek alá pedig az ügyvédi díjakról és kiadásokról az ügyvédi főkönyvből készített és hitelesített könyvkivonat nem vonható; ugyanis, habár az ügyvédnek az 1874:XXXIV. t.-cz. által megszabott feltételeknek megfelelően vezetett könyvei a ténykörülmények tekintetében részbizonyíték erejével bírnak is, mégis, tekintve hogy azok a követelés mennyiségét, mely bírói megállapítás tárgya, egyáltalán nem bizonyítják, sem az ily ügyvédi könyvek bevezetéseiből a követelés lejárata meg nem állapítható s ekként az ügyvédi könyvek, illetve az azokból vett kivonatok a kereskedői könyvekkel, vagy ezek kivonataival, melyek a követelés összege és lejárta tekintetében is félbizonyító erővel vannak felruházva, egyenlő hatályuaknak tekinthetők nem lévén, az ügyvédi könyvekből vett könyvkivonat az abban kitüntetett zálogjogi előjegyzésre, a tlkvi rdts. 88. § *a)* pontjának analogiája mellett sem alkalmas. (Budapesti kir. tábla, 1909. május 26. 3329. sz.)

*

147. A telekkönyvi rendtartásnak a másodbiróság neheztelt végzésében helyesen felhívott 104. §-a meghatározza azokat az eseteket, amelyekben valamely jogi állapot nyilvánkönyvi feljegyzésének helye van. Tekintve pedig azt, hogy egy biztosítéki összeg erejéig bekebelezett zálogjognak, illetve jelzálogilag biztosított követelésnek személyes tartozásként való átvállalása nem sorozható a tlkvi rendt. 104. §-ának sem az *a)*, sem a *b)* pontjában meghatározott esetek közé, amennyiben ily feljegyzésre sem az ingatlanra vonatkozóan jogügyletet kötni kívánó valamely harmadik személy érdekében, sem valamely joghatály végett szükség nincsen: a másodbiróság végzése tehát ezekből az okokból helybenhagyandó volt. (Curia 1909. május 28. 2427. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

148. A K. T. nem tartalmaz tüzetes rendelkezést arra nézve, hogy a kereskedelmi társaságok czégének szövege — a K. T. 13. és 14. §§-ai szerint abba szükségképen felveendő alkatelemeken felül — miféle más adatokat és jelzéseket tartalmazhat, vagyis hogy a kereskedelmi társaságok milyen czégtoldásokkal élhetnek.

A czégvalódiság elvénél fogva csakis olyan toldások tekinthetők kizártaknak, amelyek a tényleges viszonyokkal, vagy a valósággal ellenkeznek. A kereskedelmi verseny tisztességét pedig csak a közönség megtévesztésére alkalmas czégtoldások sértik. A folyamodók által betéti társasczégük szövegébe toldásként felvétetni kívánt „Orion“ szó, a most kiemelt elvek egyikébe sem ütközvén, az a kereskedelmi életben szokásos olyan pusztá jelzőnek tekinthető, amelynek célja az üzletnek más üzletektől való könnyebb megkülönböztetése, végeredményében tehát magának az üzletnek közelebbi megjelölése. Ilyen természetű czégtoldás használatára a K. T. 11. §-a az üzletüket egyedül folytató kereskedőket kifejezetten feljogosítván, nem zárhatók attól kereskedelmi társaságok sem. A Curia tehát a másodbiróság végzésének megváltoztatásával az itt kifejtett indokok alapján az elsőbiróság végzését hagyta helyben. (Curia 1909. május 13. 336/V. sz.)

*

149. A K. T. 21. §-ának az a rendelkezése, hogy a czégbejegyzésre vonatkozó szabályok megtartására az, akit e szabályok megtartása terhel, pénzbírsággal szorítható, kiterjed a K. T. 15. §-ában szabályozott az esetre is, ha a czég megszűnik, mert a K. T. 13. §-a értelmében ez a körülmény is bejelentendő és mert a czégjegyzék hitelessége szempontjából a czégmegszűnések nyilvántartása ugyanoly okokból fontos, mint a czégek keletkezésének nyilvántartása. A bejelentés kötelezettsége pedig a czégbirtokos halála után a jogutódokra száll át. Eszerint és felhozott indokainál fogva az elsőbiróság a felfolyamodókat helyesen sujtotta pénzbírsággal, melynek összegét azonban az eset körülményeinek megfelelőleg 10 K összegre kellett fejenként leszállítani, megjegyeztetvén, hogy az a körülmény, hogy a jogutódok közül D. J. az 1478/1908. sz. iktatott átirat szerint ismeretlen tartózkodású és ő hozzá nem intéztetett felhívás, nem érinti a felfolyamodóknak azt a kötelezettségét, hogy a hozzájuk intézett bírói felhívásnak a maguk részéről megfeleljenek. (Budapesti kir. tábla 1909. márczius 26. 634. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

150. Mai jogunk a házasságon kívül született gyermeknek legfelsőbb kegyelem útján való törvényesítéséhez a törvényesítő apa törvényes gyermekének beleegyezését nem kívánja meg, sőt annak kifejezett ellenzése sem gátolja a törvényesítést. Ebből önként következik, hogy felperesnek, mint a törvényesítő apa törvényes gyermekének a királyi leirattal való törvényesítés hatálytalanságának érvényesítésére keresetőségi joga nincs. Minélfogva felperest keresetének erre irányuló részével el kellett utasítani. De el kellett

utasítani felperest annak megállapítása iránt előterjesztett kereseti kérelmével is, mely szerint a királyi leirattal törvényesített alperesnek G. D. törvényesítő apa hagyatékára öröklési igénye nincsen. El kellett utasítani azért, mert a királyi leirattal törvényesített gyermeknek a törvényesítő apa ági és szerzeményi vagyonában törvényes leszármazás létében is épen olyan örökösödési joga van, mintha a törvényesítő apának törvényes leszármazója volna. (Curia 1909. május 19. 870. sz.)

*

151. Az örökhagyó után maradt urbéri eredetű ingatlan javakra vonatkozóan az 1840. évi VIII. t.-cz. 18. §-a lévén alkalmazandó, eme törvény § szerint a korábbi házasságból származott gyermekekkel szemben alperes özvegyet a hagyatéki ingatlanokból, amelyek az örökhagyó birtokában az ő házasságának megkötése idején már meg voltak, egy gyermekrésznél több haszon élvezete még abban az esetben nem illeti meg, ha az egy gyermekrészt haszonélvezete az alperes özvegy illendő eltartására nem elegendő. (Curia 1909. február 3. 4691/908. sz.)

*

152. Az örökhagyó Dunaszentgyörgyön 1904. évi december hó 3. napján kelt végrendeletével összes vagyonára nézve alperest tette meg ugyan örökösévé, kikötötte azonban, hogy arra az esetre, ha alperes újból megnősülne, vagy valakivel vadházasságra lépne, az alperesnek juttatott hagyatéka felperesekre, mint testvéreire szálljon át. Az örökhagyó eme végrendelete alapján hagyatéka alperesnek bíróilag átadatott, sőt jelen per folyama alatt a hagyatéki ingatlanokra nézve tulajdonjoga be is kebeleztetett. Minthogy pedig a tanúk által bizonyított azzal a körülménnyel, hogy P. J. az alperes elhalt neje ruháit viselte, alperest „te“-nek szólította, hogy alperessel játszadoztak, ölelkeztek, csókolóztak, hogy U. J. és neje előtt beismerték, miként úgy élnek, mint férj és feleség szoktak, továbbá P. J. vallomásaival, valamint az N) alatti jegyzőkönyv adataival, nemkülönbön alperes ama beismerésével, hogy G. M.-t eljegyezte, vele az anyakönyvvezetőnél a kihirdetés végett meg is jelent, házasságra azonban vele nem lépett, hanem G. M. hozzá költözött s most együtt élnek, bizonyítva van, hogy a nevezett nők alperesnek nem szolgálatában állottak, hanem vele házasságon kívüli viszonyban éltek; minthogy továbbá alperes a végrendelet ama feltételét, hogy az örökhagyó vagyonát csak az esetben örökölje, ha újabb házasságra nem lép, elfogadta; minthogy a felperesek a hagyatékot nem is azon az alapon kérik, mert az alperes újból megnősült, hanem azért, mert házasságon kívüli viszonyban él, a végrendeletnek eme kikötése pedig sem erkölcsi, sem tételes törvénybe nem ütközik: ugyanazért az elsőbírósági ítélet helybenhagyásával, felperesek keresetének helyt adni kellett. (Curia 1909. május 19. 681. sz.)

*

153. Helyes ugyan a másodbiróságnak az az álláspontja, hogy a horvátországi illetőségű magyar honosok Magyarországon magánjogi szempontból külföldieknek tekintendők; s igaz az is, hogy az 1894. évi XVI. t.-cz. 8. §-ában foglalt rendelkezéshez képest külföldieknek Magyarország területén levő ingó hagyatékára nézve az örökösödési eljárás tekintetében, eltekintve az érintett szakaszban jelzett kivételektől, a hazai bíróság illetékes; ámde a hivatkozott törvénynek csupán az örökösödési eljárás szabályozására vonatkozó rendelkezései nem oldják meg azt a kérdést, hogy külföldieknek Magyarország területén levő ingó hagyatékára nézve felmerülő vitás öröklési igények az anyagi jog szempontjából mely jogszabályok szerint bírálendók meg s ennél fogva ez a kérdés a nemzetközi magánjog szabályai értelmében oldandó meg; a nemzetközi magánjog idevonatkozó szabályai szerint az örökösödési jogra nézve a honi jog elve nyer alkalmazást s így az e részben felmerülő vitás öröklési igények azon államnak jogszabályai szerint bírálendók meg, amely államnak polgára volt az örökhagyó. Az örökhagyó azáltal, hogy férjét elhagyva két éven át a Magyarország magánjogi területéhez tartozó Ó-Becsén lakott és halt el, horvátországi illetőségét el nem vesztvén, a Magyarország területén levő ingó hagyatéka tekintetében felmerült vitás öröklési igények a Horvátország területén hatályban levő osztr. polg. tkv. szabályai szerint bírálendók meg. (Curia 1909. május 4. 866. sz.)

*

154. A nő különélése esetében a kiházasítási tárgyakkól csak azoknak kiadatását követelheti, melyek rendeltetésüknél, vagy a férj akaratánál fogva a közös háztartás tartama alatt állandóan és kizáróan a nő használatában voltak; azonban amit a nő a közös háztartásba hozott és ami, mint az jelen ügyben is megállapított, a közös használatra szükséges, amire tehát a férjnek is használati joga van, azt a házasság fennállása alatt a nő a közös használatból el nem vonhatja. (Curia 1909. június 22. G. 97. sz.)

*

155. A régi hazai törvények célzatának s az azokban nyilvánvaló elvi alapnak megfelelőleg kifejlődött joggyakorlat a házastársaknak a házasságot ethikai alapjában megtámadó cselekményeit a büntető úton kiszabandó büntetésen felül még magánjogi következményekkel, nevezetesen a hitvestársi viszonyból eredő jogok elvesztésével is sújtja s ebből folyólag a házasság erkölcsi alapját durván megsértő ilyen cselekményeket a hitvestárs vagyonában való örökösödéstől megfosztó esetek közé sorozza. Az E) a. házassági tanusítvánnyal bizonyítva van, hogy felperes férjének, az örökhagyónak 1905. május 9-én bekövetkezett halála előtt több

mint négy hónappal 1905. január 2-án, tehát midőn még az örökhagyóval érvényes házassági kötelékben állott, New-Yorban, Amerikában magát özvegynek adva ki, az érvényes házasság megkötésére rendelt alakiságok megtartása mellett P. A.-val újból házasságra lépett. Minthogy pedig felperesnek ez a cselekménye az örökhagyóval fennállott érvényes házasság erkölcsi alapját durván megsértette, az örökhagyó utáni örökösödésre érdemtelenné vált s a végrendelet, amelylyel az örökhagyó felperest mint hitvestársát a hitvestársi köteleességek teljesítésének megjutalmazásául kívánta örökösévé tenni, hatályát veszítette. (Curia 1909. április 15. 220. sz.)

*

156. Alperes a kereseti váltóknak sem keltezése, sem lejáratá idején élete 24-ik életévét még be nem töltötte, s ekként akkor, amikor a kereseti váltókra névalírást rávezetve váltóbeli kötelezettséget vállalt, még teljeskorúságát el nem érte. Minthogy pedig az 1876:XXVII. t.-cz. 1. §-a értelmében a nem teljeskorúak váltóképességgel csak azon esetben rendelkeznek, ha önálló ipart űznek, s ekként a magasabb szellemi képzettség megszerzése, alperesnél a tanári oklevél, a szenvedő váltóképesség megszerzésére befolyással nincs, alperes váltónyilatkozata és kötelezettsége az anyagi jog szempontjából érvénytelen. (Curia 1909. április 5. 14. sz.)

*

157. Bizonyítva van, hogy felperes a Váczi-utcai vendéglőüzletet felszerelésével együtt 1902. február hóban a 2. % a szerződés szerint 6200 K-ért vette meg alperestől azzal a kikötéssel, hogy alperes 6 éven belül a székesfőváros területén sem korcsmaüzletet nem nyithat, sem korcsmaüzletet nem vezethet, mert ellenesetben felperes tőle kárpótlást követelhet. Helyesen állapította meg az elsőbíróság, hogy ez a kikötés nem ütközik a jó erkölcsbe, mert a versenytilalom hely és idő szerint korlátolt. A kártérítési összeg meghatározásánál irányadóul szolgált, hogy felperes az alperes vendéglőjét összes felszerelésével együtt 6200 K-ért vette meg s a kir. Curia a tanúk vallomásából bizonyítottan fogadta el azt, hogy a 6200 K vételárból, melyben úgy a felszerelés, mint az üzlet értéke foglaltatott, a felszerelés tárgyaira 1200 K, míg ellenben az üzlet forgalmi értékére 5000 K esik; ebből folyóan a kir. Curia az összes körülmények, különösen az üzlet 5000 K forgalmi értékének figyelembe vételével megállapította, hogy a felperesre az alperes szerződészegése folytán 3000 K kár hármlott, minélfogva alperest a 3000 K kártérítési tőke s járuléka megfizetésében marasztalni kellett. (Curia 1909. április 15. 61. sz.)

*

158. A nem vitás tényállás szerint az 1886. évi január hó 21-én Nyiregyházán született alperesnő 1904. évi április hó 19-én kötött ugyancsak Nyiregyházán házasságot S. Lajossal, aki osztrák állampolgár, aminek következtében ő az 1879. évi IV. t.-cz. 34. §-a szerint magyar állampolgárságát elvesztette. Kétségtelen az is, hogy az osztr. polg. tvkv. értelmében a férjes nő is csak 24. életévében lesz teljeskorúvá. Ez lévén a ténybeli és jogi tényállás, az első kérdés, amelyet ebben a jogvitában meg kell oldani, az, vajjon az 1874:XXIII. t.-cz. 2. §-ának az a szabálya, hogy „minden nő, tekintet nélkül életéveire, férjhezmenetelével teljeskorúvá lesz,” a magyar állampolgárnőre nézve akkor is hatályos-e, ha külföldi állampolgárhoz megy férjhez? Ezt a kérdést pedig a most említett törvény alapján igenlően kell megoldani azért, mert a törvény kifejezetten nem tevéen különbséget, azt úgy kell értelmezni, hogy hazai jogunk ez alapvető tételének kedvezményében minden kiskorú magyar állampolgárnőt akart részesíteni, ami kitűnik 2. §-ának ama szabályából is, hogy a nő a férjhezmenetelével szerzett teljeskorúságát akkor is megtartja, ha házassága 24. életévének betöltése előtt megszűnik, amely szabály ismét nem különböztetvén magyar állampolgár és a házassága útján külföldivé lett magyar nő között, azt is egész általánosságában kell alkalmazni minden magyar nőre, aki férjhezmenetelével lett teljeskorúvá. Támogatja ezt a felfogást ezenfelül nemcsak az az általános jogelv, hogy a házasságkötés teljeskorúsító hatálya a házasságkötés tényével áll be, hanem az 1879:IV. t.-cz. 41. és 42. §§-ainak helyes értelmezése is. Az 1879:IV. t.-cz. 41. §-a szerint ugyanis az a nő, aki külföldivel kötött házassága folytán elvesztette magyar állampolgárságát, házasságának megszűnése után folyamodására visszaveendő a magyar állampolgárok közé anélkül, hogy a törvény a még nem 24 éves nő szempontjából is azt a megszorítást szabná meg, amelyet a törvény 42. §-a tartalmaz arra az esetre, ha valamely kiskorú óhajtja visszaszerezni az atyja révén elvesztett magyar állampolgárságát. . . .

De megerősíti az 1874:XXIII. t.-cz.-nek fenti értelmezését a kiskorúak gyámságának szabályozása végett az 1902. évi június hó 12-én Magyarország és Ausztria részéről is Haagában megkötött nemzetközi egyezmény, amelyet a magyar kir. igazságügy-minister 1906. évi január hó 16-án terjesztett becikkelyezés végett a magyar képviselőház elé. (Igazságügyi Javaslatok Tára 7. k. 1907. évf., 99. és kk. II.) és amelynek Magyarország és Ausztria közt megfelelő értelemben való kölcsönös alkalmazása iránt Magyarország és Ausztria kormányai egymással 1906. december 16-án, illetve 30-án külön egyezményt is kötöttek, amelyet törvényeink közé becikkelyezés végett ugyancsak 1907. jan. 16-án terjesztett a magyar kir. igazságügy-minister a magyar képviselőház elé (I. u. o. 121. és kk. II.). Ez az egyezmény, amely bár még nem kötelező hazai jogforrás, de hiven tükrözteti vissza a magyar állam

által is az egyezmény aláírásával elfogadott nemzetközi jogi felfogást erről a kérdéstről, midőn ötödik cikkében úgy rendelkezik, hogy „a gyámság minden esetben a kiskorú hazai törvénye által meghatározott időpontokban és okokban kezdődik és ér véget“, amely szabály az 1874 : XXIII. t.-cz. 2. §-ára alkalmazva, kétséget kizáróan annyit jelent, hogy a magyar nő férjhezmenetelével minden esetben teljeskorúvá lesz, akár megtartja házassága révén magyar állampolgárságát, akár nem. És a jelen jogvita szempontjából épen az alperes nő állampolgárságára való tekintettel, jelentősen jön figyelembe az osztrák legfőbb törvényszéknek gyakorlatában kifejezésre jutott és a fentiekben kifejtettekkel teljesen egyező az a jogi felfogás, hogy a külföldi, sőt kifejezetten a magyar nő osztrák állampolgárral kötött házassága által is teljeskorúvá lesz, ha hazájának joga ezt így szabja meg. (V. ö. osztrák legfőbb törvényszék 1865. augusztus 22-én 7142. sz. a. és 1900. november 16-án, 15,203. sz. a. hozott ily értelmű ítéleteit (a Samml. von civilrechtl. Entscheidungen d. k. k. obersten Gerichtshofes v. k. 168. l. 2259. sz. a. és XXXVII. k. (új folyam III. k.) 650 l. 1185. sz.)

De nemcsak az 1874. évi XXIII. t.-cz. helyes értelmezése adja meg a jogalapot arra, hogy a 24 éven aluli alperest, osztrák állampolgárral kötött házassága ellenére, teljeskorúnak tekintsük házasságkötésének időpontjától kezdve, hanem a nemzetközi magánjognak vonatkozó jogtételei is, úgy amint azokat az uralkodó jogi felfogás alkalmazza és részben már egyes országok tételes jogának alkotó részeivé is tette. . . . (Curia 1909. június 18. G. 108. sz.)

*

159. A . . . közjegyzői okirat az 1895. évi május hó 8-án van a perbeli felek által kiállítva és azt tartalmazza, hogy felperes, mint az alperesnek abban az időben felesége és az alperes egyezséget kötöttek, amely szerint közöttük a boldog házassági frigy alapját képező további békés együttélés lehetetlenné válván, közös megegyezéssel és visszavonhatatlanul elhatározták házassági frigyüknek végleges megszüntetését, e céljuk elérése végett a rövid idő alatt folyamatba teendő válást mindkét részről könnyíteni és előmozdítani fogják; a válással kapcsolatosan gyermekeik sorsáról gondoskodni kötelességükben állván és vagyoni viszonyaik szabályozása is szükségessé válván, mindezek iránt tüzetesen megállapodtak és pedig többi között akként, hogy elismerték, hogy hat évi együttélésük alatt több mint 64,000 korona közös adósságuk keletkezett, ami a hazai bankegyesületnél van egyedül az alperes terhére külön folyószámlán előírva; ebből felperes 20,000 koronát kamataival együtt átvesz, a többi pedig az alperes terhe marad. Az A) alatti okirat most ismertetett tartalma szerint a vagyoni viszony szabályozása kifejezetten a rövid idő alatt folyamatba teendő válással kapcsolatban, tehát nyilván abban a feltevésben és

felismerhető feltétellel történt, hogy a válás rövid idő alatt folyamatba is tétetik és ténylegesen be is következik; ami a dolog természetéből is szükségszerűen következik, mert évek múlva a házasfelek vagyoni viszonya rendszerint változik, az illető vagyoni szabályozásnál a felek elhatározására alapul az akkor létező vagyoni állapot szolgálhatott és így az az elhatározás már csak évek múltán bekövetkezett szétválás esetében jogszerűen alkalmazást nem nyerhet. Már pedig a febbezési bíróság ítéletében foglalt . . . tényállás szerint, a perbeli feleknek az A) alatti közjegyzői okiratban kifejezett az az elhatározása, hogy a házasság felbontását kölcsönösen előmozdítják, megváltozott, a perbeli felek a házassági együttélést még kilencz évig folytatták és közöttük a házassági együttélés az 1904. évi augusztus hó 24-én szűnt meg; emellett a tényállás mellett tehát a fenn kifejtettekhez képest felperes részéről a közjegyzői okiratban történt átvállalás jogilag hatályát veszítette. (Curia 1909. június 22. G. 109. sz.)

*

160. Ahhoz, hogy ajándékozás létrejöhessen, szükséges ugyan, mikép az ajándékozónak ajándékozást célzó nyilatkozatát a másik fél elfogadja, azonban az optkv. nem tartalmaz oly intézkedést, hogy az ajándékozónak írásban, tehát az id. ptkv. 943. §-ához képest kellő alakban tett nyilatkozata a másik fél által csak írásban fogadható el és hogy bíróság előtt érvényesíthető kötelezettség csak akkor létesült, ha a megajándékozott az ajándékozónak írásban tett nyilatkozatát írásban, az optkv. 862. §-a szerint meghatározott idő alatt elfogadja és ezt az elfogadást az ajándékozónak közli. Az optkv. 943. §-a szerint ugyanis a megajándékozott kereseti joga az ajándékra írásbeli okmány által állapítandó ugyan meg, de olyan intézkedés nem foglaltatik ebben a §-ban, hogy ez az okmány a formászerű írásbeli szerződés legyen, amiből folyólag az optkv. szempontjából is elégnek kell tartani azt, ha az ajándékozónak írásban tett ajándékozó nyilatkozatát a megajándékozott bármily alakban elfogadja. (Curia 1909. április 15. 5772. sz.)

*

161. Az állandó birói gyakorlat szerint, az osztrák polgári törvénykönyv hatályának területén kívül, valamely gyermekfogamzásnak vélt időszaka a születés napját megelőző 182 és 300 napja közötti időköz, mindenkor beszámítva a nemzés és a születés napját is. (Curia 1909. június 1. 1722. sz.)

*

162. Az a kikötés, hogy eladó tulajdonjoga a részéről eladott ingóra a vételár kifizetéséig fentartatik, tételes törvénybe nem ütközvén, az állandóan követett birói gyakorlat által érvényesnek és a vevő jóhiszemű hitelezőivel szemben is hatályosnak van elfogadva

és ez a hatály csak a vételár teljes kifizetésével szűnik meg. Az optkv. 1063. és 1067. §§-nak összevetéséből pedig kitűnik, hogy az ily tulajdonjog fentartásával való eladás az optkv. területén is meg van engedve. (Curia 1909. június 24. G. 105. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

163. Ha valamely törvényszék területén bejegyzett cég a telep áthelyezése folytán cégét más törvényszéknél kívánja bejegyeztetni, ezen cégbejegyzés iránt benyújtott kérvény az ill. díjj. 13. tétel IV. 16. a) pontja szerinti illeték alá esik. (15490/1908. P. sz.)

*

164. Haszonélvezet terhe mellett történő öröklés esetében a haszonélvezet megszűnéséig az öröklés után 4·30/0-kal kiszabott illeték esedékessége is függőben tartandó. (9836/1909. P. sz.)

*

165. Az 1907. évi április hó 30-án kötött és 1907. évi 397. szám alatt közjegyzői okiratba foglalt adásvevési szerződéssel C. Umberto és Carló mint a C. C. & Comp. név alatt cégjegyzett közkereseti társaságnak és tésztagyárnak tagjai, a társasági vagyoni részesedéseket eladták 55,000 korona vételárban a társaság két másik tagjának V. Benvenuto és C. Nicolonak, mely vétel után a III. fokozat szerinti adásvevési illeték 1907. évi Ask. 330. tételszám alatt kiszabott. Minthogy ezek szerint C. Umberto és Carló a közkereseti társaságból kiváltak, a társaságnak többi tagjai az 1907. évi július hó 31-én kiállított okirat szerint elhatározták, hogy a C. C. & Comp. cég jelölést megváltoztatják, a közkereseti társaságot „C. V. & Comp.” cég alatt folytatják és minthogy a társaságnak ingatlan vagyona van, ezen változást a telekkönyvben is kitüntetik, minekfolytán a f-i törvényszék 1907. évi 1675. szám alatt a szóban levő ingatlanok tulajdonjogát „C. Curti & Comp.” cégről „C. Vezzil & Comp.” cégre írta át. Ezen átíratástól követeltetik az ingatlannak egész értékétől, azaz 141,000 koronától a panaszszal megtámadott 1·90/0 illeték az illetéki díjjegyzék 16. tételének A. b) pontja alapján. Minthogy azonban a jelen esetben a közkereseti társaság ugyanaz maradt, és csak a cégjelölés változtatott meg, és nem szerzés végetti bejegyzésről van szó, mert a szóban levő ingatlan már ezelőtt is a közkereseti társaságnak telekkönyvi tulajdonát képezte, — az pedig, hogy a társaság annak idején a szerzés után illetéket fizetett, nem vitás, és így e kiszabás alapját képező bejegyzésnél az illetéki díjjegyzék 16. tételnek nem A. b) pontja,

hanem A. a) pontja jön alkalmazásba, mely szerint a szóban forgó bejegyzés illetékmentes, a panasznak helyt adni és az előirt illetékek törlését elrendelni kellett. (4615/1909. P. sz.)

*

166. A közkereseti társaság egyik tagjának halála esetében azáltal, hogy a társaság a meghalt társtag örököseit jogelődjüknek a társasági vagyomból járó illetményeire nézve pénzbeli szolgáltatással kielégíti, a társaság vagyonát tevő ingatlan és ingó dologra nézve 4·30/0, avagy a III. illetékfokozat alá tartozó vagyonátruházás nem létesül, és az e részben kötött jogügyletről kiállított okirat után jogosan csak az illetékdíjjegyzék 27. tétele c) bb) pontja értelmében a II. illetékfokozat szerinti illeték követelhető. (14400/1908. P. sz.)

*

167. A jogügylet létrejöttének bizonyítására kiállított okirat alapján, habár azt az okiratot csak az egyik fél állította ki, és habár az a szerződéses megállapodásokat részletesen nem tartalmazza is: a kötött jogügyletre meghatározott illeték abban az esetben is jogosan követelhető, ha az ügylet csak okirat kiállítása esetében tartozik illeték alá. (2192/1909. P. sz.)

*

168. Habár a jogügylet érvénytelenségének kimondása iránt folytatott perben annak folytán, hogy a per a felek egyezségével nyert befejezést, a bíróság ítéletet nem hozott és így a jogügylet bírói ítélettel semmisnek és érvénytelennek ki nem mondatott, az az után kiszabott illeték mégis törölendő s illetőleg visszatérítendő, ha a jogügylet eredeti érvénytelensége a fenforgó bizonyítékok alapján megállapítható. (17794/1908. P. sz.)

*

169. Az illeték fizetése iránt az állami költségvetési törvényen kívüli (az úgynevezett ex-lex) állapot ideje alatt kézbesített intés jogi hatálylyal nem bír, és a megkezdett elévülés folyamatát félbe nem szakítja. (20124/1908. P. sz.)

*

170. Az után a tulajdoni jogra vonatkozó telekkönyvi kiigazítás után, amely az ingatlanok megszerzéséről kiállított szerződésben előforduló valamely hiba miatt vált szükségessé, ha a szerzési ügylet vagyonátruházási illeték alá tartozott, az illetékdíjjegyzék 16. tétele A. b) pontja szerinti 1·90/0 telekkönyvi bejegyzési illeték nem követelhető, akkor sem, ha a hibás bejegyzésnek maguk a felek voltak is okai. (2229/1909. P. sz.)

*

171. A hitel biztosítására kiállított jelzáloglekötési okirattól járó illeték megállapításánál a perköltség-biztosíték számításba nem vehető. (19589/1908. P. sz.)

Lapszemle.

Az elidegenítési és terhelési tilalom feljegyzésének erejéről értekeznek a Jogtudományi Közlöny f. évi 17. számában X. Y. A Curia 74. számú döntvénye szerint, ha a telekkönyvben olyan elidegenítési és terhelési tilalom van bejegyezve, amely a döntvény megállapítása szerint hatálytalan: akkor ez a bejegyzés egyáltalán nem akadályozza azt, hogy a bejegyzést tilalmazó telekjegyzőkönyvben vagy betétben telekkönyvi jogokat (tulajdonjog, zálogjog stb.) jegyezzenek be a tilalom bejegyzésével terhelt részletre, vagy tulajdoni jutalékra. Szóval a telekkönyvi hatóságnak az ilyen tilalom bejegyzését egyszerűen nem létezőnek kell tekinteni. Ámde hogy ezt a telekkönyvi hatóság megtehesse, feltétlenül szükség van arra, hogy megvizsgálja, vajjon a kérdéses tilalom a döntvény szerint hatályos-e vagy sem. A telekkönyvi hatóságnak tehát eszerint nemcsak joga, de kötelessége is a telekkönyvileg bejegyzett tilalom hatályosságának megbírálása. Kitűnik ez abból is, hogy az idézett szöveg szerint a hatálytalan tilalom törlését „a telekkönyvi hatóságnál bármely érdekelt fél kérheti“. Kétségtelen tehát, hogy a döntvény indokolásának idézett helye a telekkönyvi hatóságot a tilalom hatályosságának megbírálására feljogosítottnak tekinti. De az indokolás 4. bekezdése szerint a telekkönyvi hatóság ezen új szöveg szerint sem hivatott az elidegenítési és terhelési tilalom jogi természetét és érvényességét megbírálni, hanem csak azt vizsgálja, gátolja-e a további bejegyzést harmadik személynek a tilalommal egyidejűleg bejegyzett joga? Amíg tehát a 4. bekezdés szerint a telekjegyzőkönyvbe bejegyzett tilalom érvényességét a telekkönyvi hatóság nem bírálhatja, addig a 11. bekezdés szerint azt igenis bírálhatja, mert bírálnia kell, hogy eldönthesse, vajjon további telekkönyvi jogokat bejegyezhet-e vagy sem. Kérdés, hogy ezek közül az ellentmondó kijelentések közül melyik a helyes? A feleletet csakis telekkönyvi jogunk fennálló szabályaiban kereshetjük. Ezekből pedig (53. §, 68. §, 2. 76. §, 113. §, 117. §,

127. § és 161. §) megállapítható, hogy a telekkönyvi rendtartás azon az elvi állásponton van, hogy a telekkönyvi hatóság a telekkönyvi bejegyzés érvényességét bíráló tárgyává nem teheti, azt esetleg, mint általa érvénytelennek ítéltet figyelmen kívül nem hagyhatja, hanem tartozik mindaddig fennállónak és érvényesnek tekinteni, amíg annak rendje és módja szerint ki nem töröltetik.

A feljegyzések kitörléséről a telekkönyvi rendtartás általánosságban nem intézkedik. A 104. § második bekezdés eme szavaiból: „... a kiskorúság annak a keresztelési vagy születési bizonyítvány vagy a nagykorúság alapjáni kitörlése“, kétségtelen azonban, hogy a 67. § szabálya a feljegyzésekre is áll s hogy ennél fogva a feljegyzés kitörlése is csak eredetinek tekintendő okirat alapján rendelhető el. Az elidegenítési és terhelési tilalom telekkönyvi feljegyzését tehát csakis olyan kérvény alapján lehet kitörlőni, amelyhez a tilalom által oltalmazni szándékoltt fél törlési engedélye vagy halotti anyakönyvi kivonata, avagy a tilalom érvénytelenségét kimondó jogerős bírói ítélet van csatolva, egyszóval olyan okirat, amely a telekkönyvi eljárásban megkövetelt alakban és tartalommal igazolja a tilalom hatályának megszűnését vagy a tilalom érvénytelenségét.

Amint az előadottakból látjuk, a szóban forgó curiai döntvény indokolásának tárgyalt részében foglalt kijelentések a fennálló jogot nem fedik.

*

A törvényes lemenők köteles részhez való jogának az örökbefogadás általi csorbítása ellen emel szót dr. Moskovitz Iván bpesti ügyvéd az Ügyvédek Lapja f. évi 23. számában.

Az osztrák polgári törvénykönyv 179. §-a az örökbefogadást kifejezetten és félreérthetetlenül csak azoknak engedi meg, akiknek saját törvényes gyermekük nincs. A magyar magánjog azonban sem tételes anyagában, sem eddigi gyakorlatában nem tartalmaz ilyen értelmű rendelkezést, úgy hogy felmerül a kérdés, vajjon az örökbefogadott gyermek hozzászámítása által csökken-e az örökbefogadó törvényes gyermekeinek köteles része?

Az örökbefogadás örökjogi characterű ügylet és hatálya az örökbefogadó örökjogi rendelkezési jogának körét meg nem haladja. Az örökbeadott törvényes öröklési jogot nyer az örökbefogadónak

által felvett közokiratban foglalt nyilatkozattal szemben figyelembe nem vehető — ezen indokolás annyit mindenestre bizonyít, hogy a kir. járásbiróság hitelesebbnek tartja a kir. közjegyzőt, mint a községi előljáróságot, ámbár némelyek szerint a községi előljáróság is felelősséggel tartozik az általa felvett jegyzőkönyvben foglaltak valóságáért. De már ha a hitelességben fokozatot állapítunk meg, akkor a kir. járásbiróság valószínűleg leghitelesebbnek tartja sajátmagát és azért leghelyesebb lenne a gyámot a kir. járásbiróság útján kihallgatni, illetve a kir. járásbiróság megnyugtatóra szolgált volna.“

Az ügy érdemére egyelőre annyit, hogy a kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzését megváltoztatta és a hagyaték állagát az eredeti leltár alapján állapította meg, leszállítván ehhez képest a tárgyalási díjat is. Az ügy legközelebb a kir. Curiához kerül a kir. közjegyző felfolyamodása folytán.

*

Gyámpénztári tőkék kamatairól kiállított nyugták bélyegmentessége. A belügyminister egy concret esetből kifolyólag közölte a pénzügyministernek 17,253/1884. számú átiratát, mely szerint a kiskorúak javára a gyámpénztárban kezelt tőkék után esedékes s időnként kiutalandó kamatokról kiállított nyugták az illetéki díjjegyzék 102. tételének t) pontjában foglalt határozmány értelmében bélyegmentesek. (72,454/1909. B. M. sz.)

*

A kassai kir. közjegyzői kamara f. évi július hó 18-án tartotta meg rendes évi közgyűlését. Dr. *Kazinczy Gyula* kamarai alelnök sajnálkozással jelenti, hogy a kamara elnöke gyengélkedése folytán a megjelenésben akadályozva van. Megnyitva a közgyűlést, hivatkozik azokra a komoly szavakra, melyekkel az elnök a tavali közgyűlésen mutatott reá a közjegyzői intézmény súlyos helyzetére. Azóta közel egy év múlt el, nem változott semmi, sőt a kinevezések körüli sérelmek még nagyobbodtak. Mély hazafias aggodalommal constatálja, hogy hazánkban az igazságügyet is a politika irányítja, és hogy egyelőre semmi javulást nem várhatunk, semmiféle lépésünknek célja nem lenne. Nem tehetünk egyebet, mint hogy buzgón teljesítsük hivatali kötelezettségeinket és reményeljünk egy — bár

távoli — jobb jövőt. Az előterjesztett évi jelentésből kitűnik, hogy a lefolyt évben a kamara területén 11 állás töltetett be, még pedig 4 helyettessel, a többi 7 ügyvéddel; a jobb állásokat kivétel nélkül ügyvédek nyerték el. A közjegyzői kar illetén mellőzése mindinkább rendszerré válik, de ennyire flagrans még sohasem volt. A közjegyzők ügyforgalmi kimutatásai szerint:

A bevezetések száma volt	1908-ban	1907-ben	Emelkedés	Csökkenés
az ügykönyvben	9386	9054	332	—
óvaskönyvben	23,830	21,892	1938	—
hagyat. könyvben	12,734	12,816	—	82
birói megb. könyvben	337	275	62	—
más. hit. könyvben	4032	3261	771	—
fordítások könyvében	923	753	30	—
magánbeadványok könyvében	2993	2919	74	—

E forgalom az előző évek eredményével azonos, az emelkedés számba nem jöhet (részben az újonnan rendszeresített állásra esik), a hagyatékoknál pedig csekély csökkenés van. Az intézmény nem fejlődik, s a számtalanszor előadott okokból nem is fejlődhetik.

Tekintettel a fenforgó politikai válságra, a közgyűlés elhatározza, hogy ezúttal a köteles felterjesztésen kívül semmiféle indítvánnyal vagy kérelemmel a kormányhoz nem járul, annyival kevésbé, mert a tavali közgyűlésből tett felterjesztés sem nyert elintéztést.

Az ezután megejtett kamarai választásokon, megválasztottak elnöknek: *Szmrecsányi László*, alelnöknek: dr. *Kazinczy Gyula*, választmányi rendes tagoknak: dr. *Kazinczy Gyula*, dr. *Kovaliczky Elek*, dr. *Markó Sándor* és *Polányi Géza*, választmányi póttagoknak: dr. *Weisz Bernát* és dr. *Wesselényi Mátyás*, fegyelmi bírósági rendes tagoknak: dr. *Kazinczy Gyula* és *Szmrecsányi László*, fegyelmi bírósági póttagoknak: *Szaffka Pál* és dr. *Wesselényi Mátyás* kir. közjegyzők.

*

Új királyi közjegyzőség. A m. kir. igazságügyminister 1909. május 29-én 11449/1909. I. M. szám alatt kelt rendeletével a komáromi kir. törvényszék területéhez tartozó nagyigmándi kir. járásbiróság területére Nagyigmánd székhellyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresített, amely a pozsonyi kir. közjegyzői kamarához

fog tartozni. E rendszerítés következtében a tatai kir. közjegyzőség hatásköre ezen rendelet hatálybalépte napjától kezdve a tatai kir. járásbiróság területére szorítkozik. Az igazságügyminister ezen rendelete 1909. évi szeptember hó 1-én lép hatályba. E napig a nagyigmándi kir. járásbiróság közjegyzői megbízásait a tatai kir. közjegyzőnek adja ki.

*

Személyi hírek. Áthelyeztetett dr. *Csathó Lajos* gyöngyösi kir. közjegyző Nagybecskerekre. Meghalt *Kisfaludy Sándor* kir. tanácsos, tatai kir. közjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre 6 „	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző. Főmunkatárs: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, Andrásy-út 9.
--	---	---

Tartalom. A telekkönyvi állapot rendezése a hagyatéki eljárásban.
— A közvégrendelet tanuinak irástudása a kir. Curia 1909. évi május 18-án 939. sz. a. hozott elvi jelentőségű határozata szerint.
— Felsőbirósági határozatok. — Lapszemle. — Közlemények.

A telekkönyvi állapot rendezése a hagyatéki eljárásban.

(Befejezés.)

II. A tényleges birtoklási eljárás alapján.

B) Eljárás: a) előzményei.

A hagyatéktárgyalást vezető kir. közjegyző részére szükséges kivonatos másolatokat köteles a telekkönyvi iroda, annak közvetlenül hozzá intézett megrendelésére kiszolgáltatni (Rendelet 114. §).

A kir. közjegyző az ő közjegyzői kerületében fekvő ingatlanokra nézve azokat a teendőket, amelyek különben a telekkönyvi hatóság kiküldöttjének hatáskörébe tartoznak, az 1892. évi XXIX. t.-cz. 2. § 2. b) pontjának, valamint 3. § c) és d) pontjainak eseteiben kiküldetés nélkül, még pedig az idézett rendelet 31—75. §-ai értelmében végzendő cselekményeket az (1886 : VII. t.-cz. 31. §-a helyébe lépett) 1894 : XVI. t.-cz. 52. §-a szerint, ilyen esetben a *helyszinén tartandó tárgyalással egyidejűleg és kapcsolatosan teljesíti.* (Rendelet 116. §.)

A kir. közjegyző feladata, a *helyszini eljárást megelőzőleg* a telekkönyvi állást megvizsgálni és szükség esetén a telekkönyvi

a szerződésben foglalt akaratnyilvánítása által. Ez az öröklés jog azonban az örökbefogadó rendelkezésén (a szerződésben foglalt akaratnyilvánításán) alapszik és ennél fogva nem tartalmazhat évenyeesen olyant, ami az örökbefogadónak, halála esetére való rendelkezési jogköréből nem folyik, vagyis ezt a jogkört meghaladja. Már pediglen a köteles részről szóló jogszabályok kétségtelenül korlátozzák az örökhagyónak ezt a rendelkezési jogkörét. Az örökbefogadottnak is van joga törvényes osztályrészre, de ez a jog az örökhagyó akaratnyilvánításán alapul és tehát nem lehet erősebb, mint az örökhagyó akarata, amely az örökbefogadott összes öröklési jogának forrásaként jelentkezik. A törvényes leszármazónak a köteles részhez való joga ellenben erősebb, mint az örökhagyónak rendelkezési szabadsága. Ennél fogva a leszármazónak köteles részre való joga már *ab ovo* korlátozza az örökhagyónak halála esetére való rendelkezési jogát és így korlátozza az örökbefogadottnak, e rendelkezési jognak egy, speciális alaku nyilvánulásból eredő összes jogait is. Ha elfogadnók azt, hogy az örökbefogadottnak törvényes osztályrészéhez való joga olyan erős, mint a törvényes lemenőé, akkor, tekintettel a nálunk divó örökbefogadási szabadságra, kész módot adnánk arra, hogy a törvényes lemenők törvényes osztályrészéhez való föltétlen jogot, az örökhagyó, örökbefogadások útján tetszés szerinti módon kijátsza. Már pediglen az kétségtelen, hogy a jogszabályoknak és a gyakorlatnak intenciója az volt, miszerint a lemenőknek, a rájuk eső hagyatékrész feléhez való jogát, mindenféle önkényes rendelkezéssel szemben megvédje, hogy az örökhagyó vagyonának legalább felét a leszármazók részére biztosítsa. Ezzel a czéllal legalább is épen úgy ellenkeznék az, ha az örökhagyó örökbefogadásokkal csorbítaná gyermekei vagy unokái törvényes jussát, mintha egyszerű végrendekezéssel idegenekre vagy épen közhasznú czélokra hagyná vagyonát. Ennél fogva kétségtelen, hogy az örökbefogadottnak minden az örökbefogadásból eredő öröklési joga csak a törvényes lemenők törvényes osztályrészének sérelme nélkül érvényesülhet.

Közlemények.

Szemelvény egy hagyatéki ügyből kifolyólag az árvaszék részéről a kir. ítélőtáblához felterjesztett felfolyamodásból.

Egy hagyatéki ügyben, melyben kiskorú örökösök is vannak érdekelve, a hagyatéki tárgyalás rendjén a kiskorúak képviselőjében megjelent gyám a nagykorú örökösökkel egyértelműleg kijelentvén, hogy a leltározott ingatlanok értéke nem a hagyatéki leltárban feltüntetett értékben felel meg a valóságos és tényleges forgalmi becsértéknek, azok értékét, ez utóbbi értéknek megfelelőleg kívánják leltároztatni. A leltár ily értelemben igazított ki.

A befejezett tárgyalás után az iratok az illetékes gyámhatósághoz terjesztetvén fel jóváhagyás végett, a gyámhatóság az iratokat azzal az utasítással küldi ki az illetékes községi jegyzőnek, hogy gyámot hallgassa meg arra nézve — elébe tárván, hogy ha magasabb értékben adja fel a hagyatéki ingatlanokat, több bélyegget, illetéket és főleg a közjegyzőnek nagyobb tárgyalási díjat kell fizetnie, ami mind a kiskorú rovására megyen — hogy mi okból kívánta a hagyaték magasabb értékelését s miért tette ezt a kir. közjegyző? A községi jegyző „természetesen“ oly értelmű jegyzőkönyvet vett fel a gyámmal, hogy nem igaz az, mintha ő a hagyatéki ingatlanok értékét magasabbra kívánta volna felvételni, a kir. közjegyző ezt azért tette, hogy magasabb díjakat számíthasson fel. A gyámhatóság ezek után a tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt egyességet és megállapodásokat azzal hagyta jóvá, hogy a hagyaték értéke a leltárban foglalt értékben állapítandó meg s megkeresi a kir. járásbiróságot, hogy a kir. közjegyző felszámított díjait is ehhez képest szállítsa le. A kir. járásbiróság meghozván hagyatékátadó végzését, a hagyaték értékét a tárgyalási jegyzőkönyvben foglaltakhoz képest állapította meg, azzal az indokolással, hogy: „feleknek jogukban áll az ingatlan értékét felemelni s a gyámnak az előjáróság előtt tett nyilatkozata egy hiteles személy által közokiratban foglalt nyilatkozattal szemben figyelembe nem vehető.“

Ezt a végzést felfolyamodván a gyámhatóság a kir. ítélőtáblához, felfolyamodásának indokaiból a következő rész érdemes arra, hogy az igen tisztelt Kartársak figyelmükre méltassák:

„Ami a kir. járásbiróságnak azon indokolását illeti, hogy a gyámnak az előjáróság előtt tett nyilatkozata egy hiteles személy